

Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä ja opetussuunnitelma

2020

18.2.2020

PeODno-2020-116

Sisällys

1	Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä ja opetussuunnitelma.....	7
1.1	Johdatus.....	7
1.1.1	Sopimuspalokuntien tehtävät ja merkitys pelastustoimen järjestelmässä	8
1.1.2	Sopimushenkilöstön opintojen arvoperusta.....	9
1.1.3	Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän rakentamisen taustaa.....	9
1.2	Lainsäädäntö Pelastusopiston sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän taustalla	10
1.2.1	Pelastusopiston opetussuunnitelman mukaiset opinnot	11
1.2.2	Siirtymäaika.....	11
1.3	Palautejärjestelmä	12
1.4	Pelastustoimintaan osallistuvan sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä	12
1.4.1	Pedagoginen ajattelu koulutusjärjestelmän taustalla.....	12
1.4.2	Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä	15
1.5	Opetussuunnitelman käsitteistö.....	17
1.6	Osaamisperusteinen tavoitteenasettelu	22
1.7	Lähteet.....	24
2	Sopimushenkilöstön vastaava kouluttaja (1 op), Opetussuunnitelma	25
2.1	Vastaavan kouluttajan koulutus	25
2.1.1	Vastaavan kouluttajan työnkuva.....	25
2.1.2	Vastaavan kouluttajan opintojen arvoperusta.....	25
2.1.3	Vastaavan kouluttajan asema ja tehtävät sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmässä26	
2.1.4	Pääsykriteerit vastaavan kouluttajan koulutukseen	27
2.1.5	Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (AHOT) sekä opintojen hyväksilukeminen.....	27
2.1.6	Vastaavan kouluttajan lisenssi	28
2.1.7	Vastaava kouluttaja -kouluttajarekisteri.....	28
2.2	Vastaava kouluttaja -koulutuksen kurssikuvaus.....	29
2.2.1	Laajuus.....	29
2.2.2	Osaamistavoitteet	29
2.2.3	Sisältö	30
2.2.4	Suoritustavat/Oppimismenetelmät	30
2.2.5	Osaamisen arviointi.....	30
2.2.6	Edeltävät opinnot.....	31
2.2.7	Kuormittavuus.....	31

2.2.8	Kirjallisuus/Materiaali	31
2.3	Yleisiä ohjeita	31
2.3.1	Kurssin jälkeen	31
2.3.2	Oikaisuvaatimus	31
3	Sopimushenkilöstön pelastustoiminnan peruskurssi (3 op), Opetussuunnitelma	33
3.1	Pelastustoiminnan peruskurssi	33
3.2	Pääsykriteerit sopimushenkilöstön pelastustoiminnan peruskurssille.....	33
3.2.1	Perehdytys ennen kurssia	34
3.3	Pelastustoiminnan peruskurssin kurssikuvaus	35
3.3.1	Laajuus.....	35
3.3.2	Osaamistavoitteet	35
3.3.3	Sisältö	36
3.3.4	Suoritustavat/oppimismenetelmät.....	36
3.3.5	Osaamisen arviointi.....	36
3.3.6	Edeltävät opinnot.....	36
3.3.7	Kuormittavuus.....	37
3.3.8	Kirjallisuus/Materiaali	37
3.4	Yleisiä ohjeita	37
3.4.1	Kurssin keskeyttäminen	37
3.4.2	Poissaolo kurssilta	37
3.4.3	Kurssin jälkeen	38
4	Sopimushenkilöstön savusukelluskoulutus (3 op), Opetussuunnitelma	39
4.1	Johdanto	39
4.2	Pääsykriteerit savusukelluskoulutukseen	39
4.3	Savusukeltaminen asuinhuoneistopaloissa -kurssin kurssikuvaus	40
4.3.1	Laajuus.....	40
4.3.2	Osaamistavoitteet	40
4.3.3	Sisältö	41
4.3.4	Suoritustavat/oppimismenetelmät.....	41
4.3.5	Osaamisen arviointi.....	41
4.3.6	Edeltävät opinnot.....	41
4.3.7	Kuormittavuus.....	41
4.3.8	Kirjallisuus/materiaali.....	42
4.4	Savusukeltaminen hoito- ja teollisuuslaitoksissa -kurssi	42

4.4.1	Laajuus.....	42
4.4.2	Osaamistavoitteet.....	42
4.4.3	Sisältö.....	42
4.4.4	Suoritustavat/oppimismenetelmät.....	43
4.4.5	Osaamisen arviointi.....	43
4.4.6	Edeltävät opinnot.....	43
4.4.7	Kuormittavuus.....	43
4.4.8	Kirjallisuus/Materiaali.....	43
4.5	Yleisiä ohjeita.....	44
4.5.1	Kurssin keskeyttäminen.....	44
4.5.2	Poissaolo kurssilta.....	44
5	Sopimuspalokunnan päällikkökurssi (4 op) Opetussuunnitelma.....	45
5.1	Yleistä.....	45
5.1.1	Pääsykriteerit sopimuspalokunnan päällikkökurssille.....	45
5.1.2	Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (AHOT) sekä opintojen hyväksilukeminen.....	45
5.2	Sopimuspalokunnan päällikön työnkuva.....	46
5.3	Sopimuspalokunnan päällikkökurssin tavoitteet.....	47
5.3.1	Sopimuspalokunnan päällikkökurssin arvoperusta.....	47
5.3.2	Osaamisperusteinen tavoitteenasettelu.....	48
5.3.3	Sopimuspalokunnan päällikkökurssin osaamistavoitteet.....	49
5.4	Opetussuunnitelman käsitteistö.....	50
5.5	Opiskelumenetelmät sopimushenkilöstön päällikkökoulutuksessa.....	54
5.6	Sopimushenkilöstön päällikkökurssi.....	54
5.6.1	Sopimushenkilöstön päällikkökurssin opetussuunnitelman toteuttaminen.....	54
5.6.2	Sopimushenkilöstön päällikkökurssin koulutusosiot.....	55
5.7	Opintoja koskevia ohjeita.....	63
5.7.1	Suoritustavat.....	63
5.7.2	Sopimuspalokunnan päällikkökurssin arviointi ja rekisteröinti.....	64
5.7.3	Oikaisuvaatimus.....	65
6	Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssi (6op) Opetussuunnitelma.....	66
6.1	Yleistä.....	66
6.1.1	Pääsykriteerit sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssille.....	66
6.1.2	Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (AHOT) sekä opintojen hyväksilukeminen.....	66

6.2	Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön työnkuva.....	67
6.3	Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin tavoitteet	68
6.3.1	Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön opintojen arvoperusta.....	68
6.3.2	Osaamisperusteinen tavoitteenasettelu.....	68
6.3.3	Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin osaamistavoitteet	70
6.4	Opetussuunnitelman käsitteistö.....	71
6.5	Opiskelumenetelmät sivutoimisen teollisuuspalopäällikön koulutuksessa	74
6.6	Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssi	74
6.6.1	Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin opetussuunnitelman toteuttaminen.....	74
6.6.2	Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin koulutusosiot.....	74
6.7	Opintoja koskevia ohjeita	77
6.7.1	Suoritustavat	77
6.7.2	Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin arviointi ja rekisteröinti.....	77
6.7.3	Oikaisuvaatimus	78

LIITTEET

- LIITE 1 Ohjeistus terveystarkastukseen, fyysisen soveltuvuuden ja fobiatestin arviointiin
- LIITE 2 Selvitys fobiatesteistä Pelastustoiminnan peruskurssille
- LIITE 3 Perehdytys pelastustoimintaan, opiskelijan seurantataulukko
- LIITE 4 Kelpoisuusselvityslomake

Versio	Hyväksymispäivämäärä	Muutokset
1.0	14.2.2020	
2.0	18.2.2020	5.6.2. Sopimushenkilöstön päällikkökurssin koulutusosiot; koulutusosioiden nimet ja tuntimäärät on tarkennettu

1 Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä ja opetussuunnitelma

1.1 Johdatus

Sisäministeriö antoi 24.4.2017 päivätyssä kirjeessään Pelastusopistolle tehtäväksi käynnistää toimenpiteet sopimuspalokuntahenkilöstön koulutuksen kehittämiseksi. Pelastusopiston uutena tehtävänä on 1.1.2019 jälkeen vastata pelastustoimintaan osallistuvan sivutoimisen henkilöstön sekä pelastuslain (379/2011) 2 a §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun sopimuspalokunnan ja muun sopimuksen tehneen yhteisön henkilöstön opetussuunnitelman valmistelusta, ylläpidosta ja kehittämisestä, kouluttajakoulutuksesta, kouluttajarekisterin ylläpidosta sekä opetusmateriaalin tuottamisesta.

Lisäksi sisäministeriö antoi Pelastusopistolle tehtäväksi perustaa pysyväisluonteisen sopimuspalokuntakoulutuksen kehittämisverkoston, jonka tehtävänä on tukea sopimuspalokuntakoulutuksen opetussuunnitelman kehittämistä. Verkoston jäseniksi 1.1.2020 alkaen kutsuttiin seuraavat henkilöt:

Mika Hyvärinen, Lapin Pelastuslaitos

Petteri Jokelainen, Jokilaaksojen pelastuslaitos

Mari Latvala, Huittisten VPK

Jaakko Linko, Suomen Sopimuspalokuntien liitto, SSPL ry.

Mika Mäkelä, Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos

Johanna Vuorensyrjä, Uudenmaan Pelastusliitto ry.

Markku Savolainen, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö, SPEK ry.

Pasi Uurasmaa, Suomen Palopäälystöliitto, SPPL ry.

Kehittämisverkoston puheenjohtajana toimii koulutusjohtaja Minna Hirvonen ja sihteerinä suunnittelija Kirmo Savolainen Pelastusopistolta. Kehittämisverkoston kokoonpanoa vaihdetaan hallitusti.

Koulutuksen kehittämisverkoston näkemyksille annetaan runsaasti tilaa ja ne ohjaavat omalta osaltaan suunnittelua. Lisäksi Pelastusopistolla on runsaasti sidosryhmiä, joiden asiantuntemusta voidaan käyttää järjestelmän kehittämiseksi. Keskeisessä roolissa koulutusjärjestelmän ja opetussuunnitelman kehittämisessä ovat Pelastusopiston sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän suunnittelija, koulutussuunnittelijat, koulutuslinjat ja tiimit, sekä substanssista vastaavat aihealueen vastuupettajat. Pelastusopisto hyödyntää työssä moniammatillista organisaatiotaan ja hyväksi havaittuja käytänteitä. Myös sisäministeriön asettaman työryhmän raporttia (14.12.2014) ”Esiitys pelastuslaitosten pelastustoimintaan osallistuvan sopimushenkilöstön

opetussuunnitelmaksi” sekä muuta opetussuunnitelman kehittämiseksi tehtyä työtä on käytetty opetussuunnitelman rakentamisen tukena.

1.1.1 Sopimuspalokuntien tehtävät ja merkitys pelastustoimen järjestelmässä

Pelastuslain tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Lain tavoitteena on myös, että onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua ihmiset pelastetaan, tärkeät toiminnot turvataan ja onnettomuuden seurauksia rajoitetaan tehokkaasti. Toiminnassa varaudutaan myös erilaisten häiriötilanteiden ja poikkeusolojen varalta. Onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi pelastustoimi tekee yhteistyötä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja alueen asukkaiden kanssa.

Sisäministeriö johtaa ja valvoo pelastustointia. Alueen pelastustoimi vastaa pelastustoimen järjestelyistä riskianalyysin perusteella tehdyn palvelutasopäätöksen mukaisesti. Pelastuslaitoksen tehtävä on huolehtia pelastustoiminnasta ja muista sille pelastuslaissa säädettyistä tehtävistä omalla toimialueellaan.

Alueen pelastustoimi voi käyttää pelastustoiminnassa apunaan vapaaehtoista palokuntaa, laitospalokuntaa, teollisuuspalokuntaa, sotilaspalokuntaa (sopimuspalokunnat) tai muuta pelastusalaalla toimivaa yhteisöä sen mukaan kuin niiden kanssa sovitaan. Sopimuspalokuntia on erilaisia (valmiuspalo- ja tukipalokunta, tukipalokunta, muu palokunta) niiden valmiustason ja pelastuslaitoksen kanssa tehdyn sopimuksen mukaan. Suomessa on noin 700 sopimuspalokuntaa, jotka muodostuvat VPK-sopimuspalokunnista, henkilökohtaisen sopimuksen (työsopimus) sopimuspalokunnista ja työpaikkasopimuspalokunnista. Teollisuus- ja laitospalokuntien tehtävänä on yleensä keskittyä omien ja sopimuskuppaneiden tuotantolaitosten riskeihin sekä niiden ennaltaehkäisevään vahingontorjuntatyöhön, mutta tehdas- ja laitospalokunnalla voi olla palokuntasopimus alueensa pelastuslaitoksen kanssa.

Sopimuspalokuntien tehtävät vaihtelevat toiminta-alueen ja palokunnan operatiivisen palokuntaryhmän mukaisesti. Sopimuspalokunnat tekevät yleisesti ottaen kaikkia pelastustoimen hälytystehtäviä. Lisäksi noin 400 sopimuspalokuntaa osallistuu ensivastetehtäviin. Ensihoidon osana suoritettavasta sopimuspalokuntien ensivastetoiminnasta on muodostunut useilla alueilla tärkeä osa ensihoitopalvelua. Hälytystehtävien lisäksi sopimuspalokunnat osallistuvat myös turvallisuusviestinnän toteuttamiseen. Operatiivisiin tehtäviin osallistuu noin 4000 päätoimista henkilöstöä sekä 13400 hälytyskelpoista sopimuspalokuntalaista. Sopimuspalokuntalaiset ovat mukana noin 60 %:ssa vuotuisista pelastustoimen hälytystehtävistä. Sopimuspalokuntien tehtävät ja sopimuksen mukainen lähtöaika vaihtelevat eri palokunnilla.

Sopimuspalokuntatoiminta ja sivutoimisen sopimushenkilöstön käyttö on Suomen kaltaisessa harvaan asutussa maassa välttämätöntä tehokkaan pelastustoiminnan järjestämiseksi. Maan pinta-alasta on noin 90 % aluetta, jossa sopimuspalokunta huolehtii pelastustoimen ensilähdöstä. Muulla alueella sopimuspalokunnat tukevat ammattipalokuntia tai toimivat itsenäisesti päällekkäisissä tilanteissa. Sopimuspalokunnat ovat keskeinen voimavara, jolla pelastustoimen palvelut voidaan turvata tasapuolisesti maan kaikissa osissa. Vapaaehtoinen ja sivutoiminen henkilöstö muodostavat myös tärkeän osan poikkeusolojen pelastustoimen henkilöstöstä.

1.1.2 Sopimushenkilöstön opintojen arvoperusta

Pelastustoimi tarvitsee henkilöstöä, joilla on taidot ja tahto oppia jatkuvasti ja näin valmiudet uudistaa omaa osaamistaan. Osaamisella ymmärretään yhä useammin laaja-alaisen työ- ja toimintakokonaisuuksien hallintaa. Laaja-alaisen osaamisen rinnalla edellytetään usein myös vahvaa erityisosaamista sekä henkilökohtaista sitoutumista itsensä, ryhmän ja yhteisön kehittämiseen. Organisaatiot madaltuvat ja päätöksenteko – haasteellisesti – hajautuu. Asiantuntijavastuut korostuvat.

Henkilöstön kasvu ja kehittyminen ovat jatkuva oman osaamisen oppimisprosessi: pelastustoimen tieto- ja taitoperustan kehittämisen ohella on tärkeää kyetä myös uskomusten, asenteiden ja arvojen muutokseen ja ymmärryksen avartamiseen. Vahvan perustan lisäksi tehtävissä ja toiminnassa tarvitaan yhä useammin prosessityyppisiä, teknisestä ja pelastustoimen osaamisesta riippumattomia yleisiä toimintavalmiuksia, esimerkiksi valmiutta kehittää käytäntöjä ja sisäistää uusia toimintatapoja, jotka auttavat hallitsemaan epävarmuutta muuttuvassa yhteiskunnassa ja muuttuvassa työelämässä, valmiutta arvioida ja kehittää omia vuorovaikutustaitoja, valmiutta hyvään ammatilliseen yhteistyöhön muiden kanssa, valmiutta ohjata, tukea ja kannustaa muuta henkilöstöä oman osaamisensa hyödyntämiseen sekä taitojensa kehittämiseen, valmiutta hahmottaa yhteisön tulevaisuutta ja olla aloitteellinen vanhentuneiden tai toimimattomien käytäntöjen muuttamiseksi.

Henkilöstön osaaminen on myös arvo-osaamista: pelastustoimen arvoperustaan sitoutuminen auttaa ratkaisemaan toiminnan oikeutusta ammatissa, työelämässä ja yhteiskunnassa. Inhimillisesti, ammatillisesti, luotettavasti - yhdessä.

1.1.3 Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän rakentamisen taustaa

Pelastusopisto on rakentanut koulutusjärjestelmän vastaamaan keskeisiin sopimushenkilöstön osaamistavoitteisiin. Koulutusjärjestelmän pelastustoiminnan osioon, niin miehistö-, kuin alipäällystö- ja päällystötasolla on koottu keskeiset koulutuskokonaisuudet, jotka mahdollistavat yhtenäisen pelastustoimintaosaamisen valtaosaan pelastustoimen kannalta keskeisistä tehtävistä. Koulutusjärjestelmän kurssit ja kurssien sisällöt antavat mahdollisuuden huomioida myös pelastustoimen alueellisia eroavaisuuksia sopimushenkilöstön osalta. Koulutusjärjestelmän kouluttajakoulutuksen osio, vastaavan kouluttajan koulutus, vahvistaa kouluttajien pedagogista ja didaktista osaamista ja varmistaa näin koulutusjärjestelmän pelastustoiminnan osion koulutettavien oppimista ja osaamistavoitteiden saavuttamista. Vastaavan kouluttajan koulutuksella pyritään myös varmistamaan koulutuksen laatua, missä tahansa Suomea pelastustoimintosaamisen kurseja jatkossa järjestetään.

Pelastusopiston sopimushenkilöstön kurssijärjestelmä muodostaa luontevan horisontaalisen sekä vertikaalisen jatkumon. Koulutukseen hakeudutaan miehistötasolle, jolla on, alueellisuus huomioiden, mahdollisuus kouluttautua myös eri tehtäviin. Sopimushenkilöstön vertikaalista urapolkua on mahdollista jatkaa alipäällystön kautta aina sopimushenkilöstön päällystökoulutukseen.

Opetussuunnitelmat laaditaan ja hyväksytään samanaikaisesti Pelastusopiston muiden opetussuunnitelmien kanssa. Tällä varmistetaan Pelastusopiston tutkintokoulutuksen ja sopimushenkilöstön koulutuksen tavoitteiden synkronointi sekä molempien koulutusten

kehittäminen yhtäaikaaisesti vastaamaan toimialan tarpeisiin. Opetussuunnitelmaa laadittaessa kiinnitetään erityistä huomiota koulutuskokonaisuuksien perusteiden tarkasteluun (osaamistarpeet ja niistä kumpuavat koulutuksen osaamistavoitteet eri osaamistasoille, pedagogiset ratkaisut yms.). Opetussuunnitelma on jatkuvan kehitystyön kohteena. Sopimushenkilöstön opetussuunnitelmaan kuvataan nykyistä systemaattisemmin ja yhdenmukaisella tavalla kurssien osaamistavoitteet. Opintojaksokuvaukset kirjoitetaan niin, että ne mahdollistavat uudet toteutustavat ja muut tarvittavat muutokset opintojakson sisällä ilman, että hyväksytyyn opetussuunnitelmaan tarvitsee tältä osin tehdä muutoksia. Lisäksi opetussuunnitelmaprosessissa korostuvat nykyistä enemmän eri aihealueiden integrointi sekä eri kurssien välinen opetuksen integrointi ja jatkumo.

1.2 Lainsäädäntö Pelastusopiston sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän taustalla

Pelastuslain (379/2011) 2 a §:ssä määritellään seuraavaa:

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) **pelastustoimella** tehtävää alaa, joka koostuu tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisystä sekä pelastustoiminnasta;

2) **pelastustoiminnalla** kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuesssa sekä rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia;

5) **sopimuspalokunnalla** pelastustoimen järjestelmään kuuluvaa vapaaehtoista palokuntaa, laitospalokuntaa, teollisuuspalokuntaa tai sotilaspalokuntaa, joka on tehnyt pelastuslaitoksen kanssa sopimuksen pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta.

Pelastuslain 56 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee huolehtia siitä, että sen sivutoimisella henkilöstöllä sekä sopimuspalokunnan ja muun sopimuksen tehneen yhteisön henkilöstöllä on 57 §:n 2 momentissa säädetty koulutus.

Pelastuslain 57 §:ssä todetaan, että pelastustoimintaan osallistuvalla sivutoimisella sekä sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä vaaditaan Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista tutkinnoista ja koulutuksesta.

Valtioneuvoston pelastustoimesta antaman asetuksen (407/2011) 7 §:ssä todetaan seuraavaa:

Pelastustoimintaan osallistuvan sivutoimisen henkilöstön ja sopimuspalokunnan henkilöstön kelpoisuus

Pelastuslain 57 §:n 2 momentissa tarkoitettulta sivutoimiselta henkilöltä ja sopimuspalokuntaan kuuluvalta henkilöltä vaaditaan, että:

- 1) sammutus- ja pelastustyöhön osallistuva on suorittanut vähintään Pelastusopiston vahvistaman opetussuunnitelman mukaisen sammutustyökurssin;
- 2) sammutus- ja pelastustyöhön osallistuva päällystö ja alipäällystö on suorittanut vähintään Pelastusopiston vahvistaman opetussuunnitelman mukaisen yksikönjohtajakurssin tai pelastusalan ammatillisen tutkinnon;
- 3) palokunnan päällikkö on suorittanut pelastuslain 55 §:ssä tarkoitettussa oppilaitoksessa vähintään sopimuspalokunnan päällikkökurssin, sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin taikka tämän asetuksen 6 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitetun tutkinnon.

Pelastussukellustehtävään osallistuvalta vaaditaan lisäksi, että hän on suorittanut tehtävän edellyttämän Pelastusopiston vahvistaman opetussuunnitelman mukaisen kurssin.

1.2.1 Pelastusopiston opetussuunnitelman mukaiset opinnot

Pelastuslain 57 §:ssä todetaan, että pelastustoimintaan osallistuvalta sivutoimiselta sekä sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä vaaditaan Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus.

Valtioneuvoston pelastustoimesta antaman asetuksen 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuna sammutustyökurssina toteutetaan seuraavat Pelastusopiston opetussuunnitelman mukaiset opinnot: pelastustoiminnan peruskurssi.

Valtioneuvoston pelastustoimesta antaman asetuksen 7 §:n 2 momentissa tarkoitettuna yksikönjohtajakurssina toteutetaan seuraavat Pelastusopiston opetussuunnitelman mukaiset opinnot: ryhmänjohtajakurssi.

1.2.2 Siirtymäaika

Vastuu sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmästä siirtyi Pelastusopistolle 1.1.2019. Pelastusopisto on sopinut Suomen pelastusalan keskusjärjestön (SPEK) kanssa siirtymävaiheen järjestelyistä vuosille 2019 – 2022. Pelastusopiston opetussuunnitelmaan tulevien osaamiskokonaisuuksien osalta edetään siirtymävaiheessa osittain rinnakkain. Sopimushenkilöstön koulutukseen sovelletaan Pelastusopiston hyväksymää (PeO Dno/2013/954) SPEK:n opetussuunnitelmaa kurssikohtaisesti siihen saakka, kunnes Pelastusopiston tuottamien kurssien aineisto ja siihen liittyvä kurssikohtainen koulutus ovat valmiit. SPEK:n kouluttamilla kurssinjohtajilla on oikeus toimia vastaavina kouluttajina, kun he ovat ilmoittautuneet Pelastusopiston vastaavan kouluttajan rekisteriin. Kurssinjohtajan tulee suorittaa vastaavan kouluttajan koulutus vuoden 2020 loppuun mennessä.

SPEK ylläpitää kurssiaineistoa ja oppimisympäristöä, kunnes Pelastusopiston tuottamien kurssien aineisto ja siihen liittyvä kurssikohtainen koulutus ovat valmiit. Pelastusopiston kurssiaineisto tulee ottaa käyttöön kursseilla viimeistään aineiston valmistumisvuotta seuraavana vuotena.

1.3 Palautejärjestelmä

Pelastusopisto käyttää systemaattista palautejärjestelmää, jotta sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmällä pystytään vastaamaan alueellisista osaamistarpeista kumpuaviin osaamistavoitteisiin sekä varmistamaan tasalaatuinen ja korkeatasoinen koulutus.

Pelastusopisto kerää itse järjestämänsä koulutuksen osalta palautetta suoraan Webropol-järjestelmän avulla. Nämä koulutuskokonaisuudet ovat vastaavan kouluttajan koulutus sekä päällystötason koulutuskokonaisuudet. Palaute käsitellään Pelastusopiston prosessien mukaisesti.

Pelastusopisto kerää vastaavien kouluttajien koulutustoiminnasta palautetta suoraan kouluttajien käytössä olevien Moodle-alustojen kautta. Vastaavien kouluttajien odotetaan analysoivan saamansa opiskelijapalautteen ja kehittävän omaa toimintaansa palautteen pohjalta. Pelastusopisto käsittelee jokaisen vastaavan kouluttajan saamia palautteita määräajoin. Pelastusopisto kerää vastaavien kouluttajien toiminnasta järjestelmällisesti palautetta myös koulutuksen järjestäjiltä. Palaute käsitellään Pelastusopiston prosessien mukaisesti. Palautteella voi olla vaikutusta myös vastaavan kouluttajan lisenssin voimassaoloaikaan.

Opetussuunnitelman, toteutussuunnitelmien sekä Moodle-oppimisympäristössä olevien kurssimateriaalien kehittämiseksi käytetään sekä koulutettavilta että vastaavilta kouluttajilta saatua palautetta.

Lisäksi koulutusjärjestelmän muilta kursseilta kerätään palautetta. Pelastusopiston opiskelijapalvelut kerää palautteen Webropol-kyselyillä. Niiden tarkoituksena on kehittää Pelastusopiston sopimushenkilöstön kursseja sekä koko koulutusjärjestelmää.

1.4 Pelastustoimintaan osallistuvan sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä

1.4.1 Pedagoginen ajattelu koulutusjärjestelmän taustalla

Oppimisympäristön muutoksessa kyse on yhteiskunnallisista muutoksista, oppimisenäkemyksissä tapahtuneesta kehityksestä ja didaktisista muutoksista, joissa korostuvat opiskelijakeskeinen, ongelmalähtöinen tutkiva oppiminen, sosiaalinen vuorovaikutus, yhteistoiminnallinen ja yhteisöllinen oppiminen sekä oppimisen siirtyminen tai verkottuminen myös luokkahuoneen ulkopuolelle. Fyysisen ulottuvuuden lisäksi oppimisympäristöihin liittyvät sosiaalinen, tekninen, paikallinen ja didaktinen ulottuvuus, sekä monikulttuurisissa yhteisöissä myös kulttuurinen ulottuvuus. (Manninen et al., 2007)

Oppimista voidaan tarkastella ja selittää erilaisista teoreettisista näkökulmista. Näin syntyneitä oppimisenäkemyksiä on runsaasti ja niitä voidaan luokitella monella eri tavalla. Seuraava

koontitaulukko keskeisimmistä oppimisenäkemyksistä on teoksesta Lindblom-Ylänne ja Nevgi (2003). Erilaisten oppimisenäkemyksien pohjalta opettaja ja opiskelija muodostavat oman henkilökohtaisen oppimiskäsityksensä siitä, mitä oppiminen on.

	Tiedon jakaminen	Jäsenneilyn tiedon välittäminen	Opettajan ja opiskelijan vuorovaikutus	Ymmärtäminen auttaminen ja tukeminen	Käsitteellinen muutos
Oppimisnäkemys	Behaviorismi	Kognitiiviset näkemykset	Humanismi	Konstruktivismi	Sosiokonstruktivismi
Opettajan rooli	tiedon valmistelija ja jakaja	tiedon jäsentäjä ja välittäjä	ohjaaja ja valmentaja	fasilitaattori ja auttaja	muutosagentti ja kehityksen alkuunpanija, edelläkulkija
Opetus	tiedonvälitystä	tiedollisen ristiriidan herättäminen ja oppimisprosessia loogisesti tukeva jäsenneily esitys	vuorovaikutuksellinen, keskusteleva prosessi	prosessimaista opetusta, jossa tavoitteena on oppijoiden tukeminen	kehittävää, suuntaa näyttävää ja lähikehityksen vyöhykkeelle ohjaavaa opetusta
Opiskelijan rooli	passiivinen vastaanottaja	vastaanottaja, aktiivinen kokeilija	osallistuja	opiskelija vastaa omasta oppimisestaan	opiskelija osallistuu yhteiseen oppimisprosessiin ja vastaa myös muiden oppimisesta
Sisältö	sisältö on määritelty etukäteen opetussuunnitelmassa	opettaja organisoii ja jäsentää opetussuunnitelmassa kuvatun sisällön opetusta varten	opettaja etsii ja valitsee sisällöt oman asiantuntemuksensa pohjalta	sisällön määrittävät ja sopivat opettaja ja opiskelija yhdessä	opiskelijan itse määrittämä ja muodostama, muuttuva sisältö
Tieto	opettajan omistama tieto, tieto siirtyy opiskelijalle	opettajan omistama tieto, opiskelija saa tiedon oivaltamalla ja soveltamalla	opettajan omistama tieto, jonka opiskelija löytää	opiskelija rakentaa oman tietonsa	sosiaalisesti yhdessä muiden kanssa konstruoitu tieto

Pelastusopiston strategisten linjauksiin pohjautuen oppimisen nähdään Pelastusopistolla pitkälti perustuvan sosiokonstruktivistiseen oppimiskäsitykseen, jossa oppiminen on sosiaalinen ja kulttuurinen ilmiö. Tieto ja osaaminen rakentuvat kokemuksen kautta aiemmin opitun pohjalle sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Opiskelija on aktiivinen ja vastuullinen toimija, ja oppiminen on päämäärään ja tavoitteisiin suuntautunutta, oppiminen tapahtuu yhteisöllisesti ja kytkeytyy ammatillisiin konteksteihin. Teoreettisen tiedon lisäksi taitoja opitaan tekemällä niin, että opiskelija pystyy soveltamaan oppimaansa ammattialansa työtehtävissä. Elinikäisen oppimisen taidot ovat keskiössä alati muuttuvassa työelämässä ja yhteiskunnassa.

Oppiminen nähdään Pelastusopistolla myös konnektivistisena (Siemens, 2004), jolloin oppimisessa hyödynnetään teknologiaa erilaisissa digitaalisissa ympäristöissä ja oppiminen on kytkentöjen ja yhteyksien luomista eri tietolähteistä ja verkostoista saadun tiedon pohjalta. Ns. nettisukupolven edustajille luonteavat oppimisen kanavat ovat pitkälti digitaalisia. Oppijan omaa tietovarantoa, tietoja, taitoja, arvoja ja asenteita hyödynnetään. Tietoa etsitään, rakennetaan ja jaetaan yksin ja yhdessä hyödyntäen mobiilia audiovisuaalista viestintää, kuvaa, ääntä ja sosiaalista mediaa. Oppiminen on aktiivista, toiminnallista ja yhteisöllistä, ja tieto päivittyy jatkuvasti.

Kiinnostus on avainsana oppimisessa, jota uudet teknologian ja digitalisaation tuomat välineet tukevat ja toimivat väylänä. Samoin uudet ilmiöpedagogiikkaan perustuvat käytännöt auttavat opiskelijoita ottamaan jo olemassa olevia kiinnostuksen kohteita osaksi toimintaa, jota voidaan tukea uudella teknologialla. Samalla tavoin uudet joustavammat oppimistilat voivat mahdollistaa uusia toimintatapoja ja pedagogisia käytäntöjä, joiden avulla voidaan auttaa opiskelijoita kehittämään omaa toimijuuttaan ja omistajuuttaan oppimisen ja toimintansa suhteen. Tällöin opettaja ohjaa, seuraa ja toimii asiantuntijana. Hyvä pedagogiikka on ensisijaista, välineet ja oppilaiden yhteisöllinen toiminta toimivat mahdollistajana oivaltavalle oppiselle. (Lonka, 2015)

Oppimisen tavoitetaso	Opetukselliset teot	Opiskelutoiminta	Ympäristön rooli
Informaation saaminen	Informaation tarjoaminen	Lukeminen, kuuntelu, katselu, tekeminen, kokeminen	Innostava, informaatiota tarjoava, autenttinen tai simuloitu ympäristö
Muistaminen	Kontrolli	Kertaus, muistelu, toistaminen	Vuorovaikutuksen ja kertaamisen mahdollistava ympäristö ja välineet
Ymmärtäminen	Prosessoinnin ohjaus	Kokeilu, prosessointi, kysely, keskustelu, reflektointi	Kommunikaation ja vuorovaikutuksen (ihmiset, opittava asia)

Oppimisen tavoitetaso	Opetukselliset teot	Opiskelutoiminta	Ympäristön rooli
Soveltaminen	Harjoittaminen	Tekeminen, soveltaminen, harjoittelu	mahdollistava kokeiluympäristö Autenttinen tai simuloitua ympäristö, joka mahdollistaa opitun soveltamisen ja tekemisen

Opettaminen, opiskelu ja oppiminen (Manninen et. al, 2007).

Didaktiikassa tapahtuneissa muutoksissa korostuvat opiskelijakeskeisyys, ongelmalähtöisyys sekä yhteistoiminnallisuus ja yhteisöllinen oppiminen sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Opettämisen keskiössä on yhä enemmän ohjaajan rooli tiedon jakamisen roolin sijaan, mutta rooli voi vaihdella opettajan käyttämien toimintamallien mukaan.

Oppimiskulttuurissa keskiössä ovat oppilaan itseohjautuvuus ja oppimaan oppiminen. Toivola (2015) toteaa, että opiskelijan itseohjautuvuutta tuetaan itsearviointilla ja tavoiteoppimisen konkretisoitumisella. Oppimiskulttuurin muutoksessa kyse siitä, miten teknologiaa, digitalisaatiota ja opiskelijan osaamisen potentiaalia voidaan hyödyntää ja näin motivoida opiskelijaa oppimaan. Oppimista edistäviä tapoja oppia voi hyödyntää yhteisöllisesti ennen harjoitettavaa opetusta ja/tai sen jälkeen opiskelijan siirtyessä analysoimaan toimintaansa verkossa. Harjoittava opetus on paikka- ja aikasidonnaista käytännöllistä opetusta, jossa jäljitellään mahdollisimman aitoja työsuorituksia. Tiedollinen osaaminen ulosmitataan taitoa vaativissa työsuorituksissa. Usein työtä tehdään pareittain tai ryhmässä, tämä edellyttää myös hyviä sosiaalisia taitoja. Harjoittavalla opetuksella pyritään vahvistamaan erityisesti taidon oppimista erilaisissa sosiaalisissa konstruktioissa (yksilö, pari, ryhmä).

1.4.2 Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä

Pelastusopiston opetussuunnitelman mukaisesti sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän muodostavat seuraavat koulutuskokonaisuudet:

Kuva 1. Pelastusopiston sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä

Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän opetussuunnitelma vuonna 2020

Vuonna 2020 Pelastusopiston sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän opetussuunnitelma sisältää seuraavat kurssit:

- Vastaavan kouluttajan koulutus
- Pelastustoiminnan peruskurssi
- Savusukeltaminen asuinhuoneistopaloissa -kurssi sekä Savusukeltaminen hoito- ja teollisuuslaitoksissa -kurssi
- Sopimuspalokunnan päällikkökurssi (jatkossa sopimushenkilöstön päällystökurssi)
- Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssi

Seuraavat koulutusjärjestelmään kuuluvat kurssit valmistuvat vuoden 2020 aikana:

- Ryhmänjohtajakurssi
- Tieliikennepelastamisen kurssi
- Putoamisvaarallisella alueella työskentelyn kurssi 1
- Pintapelastuskurssi

Siirtymäaikana käytetään rinnan Pelastusopiston sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän opetussuunnitelmaa sekä SPEK:n opetussuunnitelmaa. Katso kohta 1.2.2.

Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän opetussuunnitelma vuosina 2021 – 2022

Vuosina 2021 – 2022 Pelastusopiston sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän opetussuunnitelmassa otetaan kantaa seuraaviin kursseihin:

- Vaarallisten aineiden tukitoiminnot -kurssi
- Kemikaalisukelluskurssi
- Öljyntorjuntakurssi
- Ensiapukurssi
- Ensivastekurssi
- Hälytysajoneuvon turvallinen kuljettaminen -kurssi
- Tilannepaikanjohtajakurssi

Siirtymäaikana käytetään rinnan Pelastusopiston sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän opetussuunnitelmaa sekä Pelastusopiston hyväksymää SPEK:n opetussuunnitelmaa. Katso kohta 1.2.2.

1.5 Opetussuunnitelman käsitteistö

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen – Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisella tarkoitetaan toimenpiteitä, jotka mahdollistavat opiskelijan erilaisissa tilanteissa jo hankkiman osaamisen hyväksilukemisen osaksi suoritettavaa kurssia. Osaaminen on voinut syntyä esim. aiemmissa opinnoissa, työelämässä tai harrastetoiminnassa. Tunnistamisen avulla osaaminen saadaan näkyville dokumentointia varten.

Aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisella tarkoitetaan toimenpiteitä ja käytäntöjä, joilla opiskelijan tunnustettu osaaminen arvioidaan ja dokumentoidaan. Toiminnassa keskitytään arvioimaan henkilön tunnustettua osaamista suhteessa opetussuunnitelmassa kuvattuihin osaamistavoitteisiin ja ydinsisältöihin. Opiskelijan on esitettävä todistusjäljennökset ja muut soveltuvat dokumentit niistä suorituksista ja siitä osaamisesta, joihin hän vetoaa.

Harjoitussuunnitelma – suunnitelma, jonka mukaan koulutetaan ja harjoitellaan opetussuunnitelmassa ja toteuttamissuunnitelmassa olevien tavoitteiden mukaisia käytännön taitoja. Harjoitussuunnitelmassa kuvataan harjoituksen osaamistavoitteet, toteutustapa, käytössä olevat resurssit, aikataulu sekä harjoitukseen liittyvät turvaohjeet.

Itsenäinen opiskelu – se osa kurssin opinnoista, jonka opiskelija suorittaa lähiopetuksen ulkopuolella hänelle soveltuvassa paikassa ja valitsemana aikana. Itsenäisissä opinnoissa opiskelijat tekevät esim. erityyppisiä oppimistehtäviä, verkko-opintoja sekä valmistautuvat kokeisiin ja tentteihin.

Kouluttaja – kurssin järjestäjän nimeämä kurssin toteuttamiseen osallistuva kouluttaja.

Koulutusosio – on kurssin opintojen ja opetuksen sisällöllinen ja rakenteellinen perusyksikkö, jonka laajuus ja tavoitteet on määritelty tässä opetussuunnitelmassa. Koulutusosio voi koostua hyvin erityyppisestä opiskelusta: oppitunneista, luennoista, oppimis- ja harjoitustehtävistä, esitelmistä ja kokeista.

Koulutusosion vastuuopettaja – on opintojen suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista vastaava opettaja.

Kurssin järjestäjä – organisaatio, joka vastaa opetussuunnitelman mukaisesta kurssista, toteuttamissuunnitelmassa olevien toimintojen/toimenpiteiden alueellisesta soveltamisesta, opetuksesta ja arvioinnista. Kurssin järjestäjä huolehtii myös kurssin taloudesta.

Kurssi – opintojen ja opetuksen sisällöllinen ja rakenteellinen koulutuskokonaisuus, jonka tavoitteet on määritelty opetussuunnitelmassa.

Lähiopetus – se osa kurssin opinnoista, joka merkitään toteuttamissuunnitelmaan, ja joka pidetään toteuttamissuunnitelmaan merkittynä aikana. Lähiopetusta ovat esim. oppitunnit, seminaarit, opintokäynnit, simulaatio-opetus, muodolliset ja sovelletut harjoitukset sekä mahdolliset kokeet ja tentit.

Opiskelu – opiskelijan tavoitteellista toimintaa, jota ohjaavat osaamistavoitteet ja oppiminen. Opiskelijalla on velvollisuus osallistua (hyväksilukemispäätöksiä lukuun ottamatta) kaikkeen järjestettyyn opetukseen sekä ja opiskella itsenäisesti annettujen ohjeiden mukaan.

Opetussuunnitelma – opetussuunnitelmassa kuvataan sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmään kuuluvien kurssien osaamistavoitteet, ydinsisällöt ja suoritusvaatimukset. Opetussuunnitelmassa kuvataan myös arvioinnin periaatteet.

Opetussuunnitelman omistava organisaatio – sisäministeriön päättämä opetussuunnitelman valtakunnallisesta ylläpitämisestä ja kehittämisestä vastaava organisaatio – Pelastusopisto. Tämä

organisaatio huolehtii myös mm. kurssien aineistotuotannosta sekä kurssien pedagogisiin toteuttamisvaihtoehtoihin valmentavasta vastaavan kouluttajan koulutuksesta.

Opinto-oikeusaika – opetussuunnitelmassa määritelty aika kurssin suorittamista varten.

Vastaavan kouluttajan koulutuksen opiskelijalla tavoiteaika kurssin suorittamiseksi on kaksi kuukautta kurssin alkamispäivästä.

Opintopiste – ilmaisee opiskeltavan opintojakson työmäärän. Yksi opintopiste vastaa keskimäärin opiskelijan 27 tunnin työpanosta. Käytännössä yhden op:n suorittamiseen vaadittava työmäärä voi vaihdella esim. henkilön opiskelunvalmiuksien mukaan.

Opetuksen ja itsenäisen opiskelun välinen suhde vaihtelee kurseittain, ja se ilmenee kunkin kurssin toteuttamissuunnitelmassa.

Palokunnan koulutustavoite – ilmaisee ne kurssit ja muun koulutuksen, joiden mukaisesti kukin palokunta tulee tavoitteellisesti kouluttaa. Koulutustavoite vaihtelee palokunnittain. Tällä koulutuksella saavutetaan riittävä osaaminen, jolla palokunnan henkilöstö selviää pelastustehtävistä.

Pelastustoiminta – kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuesssa sekä rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia.

Sopimushenkilö – pelastustoimen tehtäviin palokuntasopimuksen tai työsopimuksen perusteella osallistuva henkilö. Voidaan käyttää myös työpaikkapalokunnissa työskentelevistä henkilöistä (työsopimus työnantajan kanssa).

Sopimuspalokunta – pelastustoimen järjestelmään kuuluva vapaaehtoinen palokunta, laitospalokunta, teollisuuspalokunta tai sotilaspalokunta, joka on tehnyt pelastuslaitoksen kanssa sopimuksen pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta.

Sopimushenkilöstön vastaavan kouluttajan koulutus – Pelastusopiston suunnittelema koulutuskokonaisuus, joka antaa muodollisen pätevyuden toimia sopimushenkilöstön kurseilla vastaavana kouluttajana. Koulutus rakentuu pelastustoimen sopimuspalokuntahenkilöstön vastaavan kouluttajan asiantuntemusta edellyttävän tehtäväalueen hallitsemiseen. Opintojen laajuus on yksi opintopistettä (1 op).

Toteuttamissuunnitelma – opetussuunnitelmassa kuvatun kurssin toteuttamiseksi laadittu suunnitelma, jonka tekee Pelastusopisto ja siinä olevien toimintojen/toimenpiteiden alueellinen soveltamisesta vastaa kurssin vastaava kouluttaja. Toteuttamissuunnitelmassa täsmennetään mm.

- osaamistavoitteet
- keskeinen asiasisältö
- suositus lähiopetuksen ja itsenäisen opiskelun väliseksi suhteeksi tunteina
- suositus lähiopetuksen aikatauluksi ja tarvittavien kouluttajien määräksi

- vaadittavat suoritukset
- lähiopetuksen läsnäolovelvoitteen seuranta; poissaolojen seuraamusten määrittely
- kirjallisiin kokeisiin tuleva opiskeltava aineisto
- käytännön kokeet
- arviointiperusteet

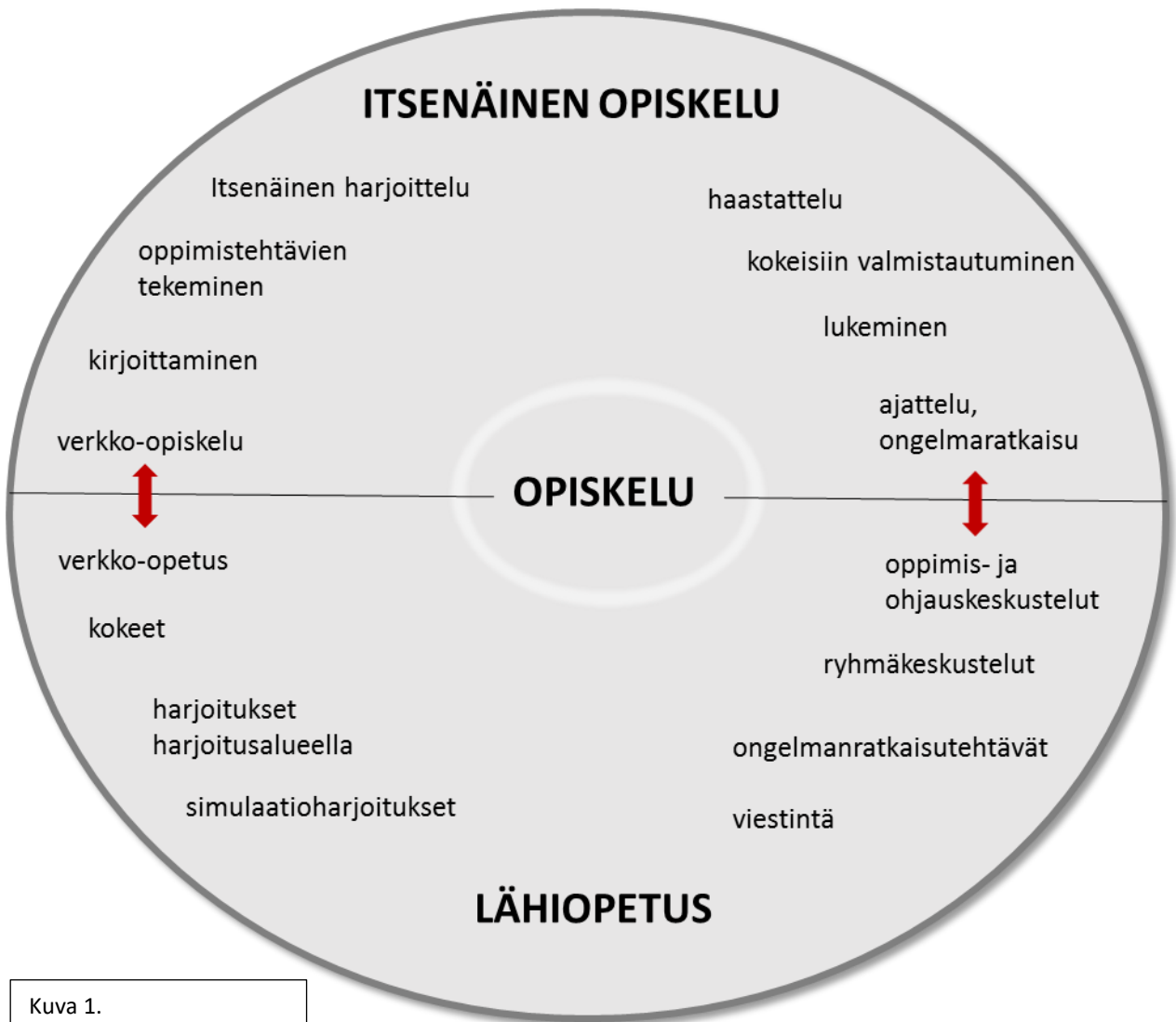
Kurssin vastaava kouluttaja esittelee toteuttamissuunnitelman opiskelijoille ensimmäisellä kokoontumiskerralla. Toteuttamissuunnitelma tulee kurssin Moodle-alustalle.

Vastaava kouluttaja – kurssille nimetään aina vastaava kouluttaja. Hän vastaa kurssin yleisjärjestelyistä ja turvallisuudesta. Vastaavan kouluttajan nimeää koulutuksen järjestäjä. Vastaavan kouluttajan tulee olla suoritettuna Pelastusopiston vastaavan kouluttajan koulutus sekä voimassa oleva vastaavan kouluttajan lisenssi.

Vastaavan kouluttajan koulutuksen järjestäjä – Pelastusopisto vastaa sopimushenkilöstön vastaava kouluttajan koulutuksen toteuttamissuunnitelmasta ja koulutuksen toteuttamisesta, sekä palautteen keräämisestä Webropol-kyselyllä.

Verkko-opiskelu – se osa, joita voidaan suorittaa ohjatusti oppimisympäristössä. Opinnot voivat sisältää esimerkiksi keskustelua, ryhmätoita, tehtäviä ja tiedonhankintaa.

Viikkoharjoitukset – palokunnan viikoittaisia pelastustoiminnan oppitunteja tai harjoituksia, joiden aiheet vaihtelevat palokunnan ja hälytysosaston toiminnan mukaan. Viikkoharjoitukset ylläpitävät palokunnan hälytysvalmiutta.

Kuva 1.
Opiskelumenetelmät
sopimushenkilöstön
koulutusjärjestelmässä

1.6 Osaamisperusteinen tavoitteenasettelu

Sopimushenkilöstön kurssit on kuvattu osaamisperusteisen tavoitteenasettelun mukaisesti. Osaamistavoitteet (learning outcomes) kuvaavat, mitä opiskelijan odotetaan osaavan kurssikokonaisuuden suoritettuaan. Pyrkimyksenä on kuvata, mitä oppija tietää, ymmärtää tai kykenee tekemään oppimisen tuloksena.

Osaamistavoitteiden pohjalla ovat sopimushenkilöstön toiminnassa onnistumisen kannalta keskeiset osaamistarpeet. Kurssin osaamistavoitteet on laadittu minimitasolle. Osaamistavoitteiden laatimisella ja arvioinnilla huolehditaan siitä, että jokainen opiskelija saavuttaa vähintään ne tiedot, taidot ja asenteet, jotka ovat pohjana tehtävässä onnistumiselle ja jatkuvalle uuden tiedon rakentumiselle.

Osaamistavoitteet ovat kirjoitettu siten, että ne sisältävät seuraavat asiat: verbin, joka kertoo, mitä oppijan odotetaan pystyvän tekemään kurssin lopussa; sanan tai sanoja, jotka ilmaisevat, minkä asian kanssa oppija on tekemisissä; sanan tai sanoja, joita käytetään osoituksena siitä, että oppimista on saavutettu. Osaamisen tasoja on kuvattu Bloomin taksonomiaa mukailleen seuraavasti:

1. Muistamisen taso
Muistaminen voidaan määritellä kyvyksi pitää mielessä tai palauttaa mieleen asioita ilman, että niitä välttämättä ymmärretään. Tässä opetussuunnitelmassa käytetään muistamisen tasolla mm. seuraavia verbejä: *määritellä, tunnistaa, listata, kuvata, jäljitellä, muistaa.*
2. Ymmärtämisen taso
Ymmärtäminen voidaan määritellä kyvyksi tulkita opittua informaatiota. Tässä opetussuunnitelmassa käytetään ymmärtämisen tasolla mm. seuraavia verbejä: *selittää, erottaa, raportoida, avustaa, arvioida.*
3. Soveltamisen taso
Soveltaminen voidaan määritellä kyvyksi käyttää opittua materiaalia uusissa tilanteissa tai kyvyksi käyttää ideoita ja käsitteitä ongelmanratkaisussa. Tässä opetussuunnitelmassa käytetään soveltamisen tasolla mm. seuraavia verbejä: *käyttää, valita, toimia, soveltaa, suorittaa, toteuttaa, ehdottaa, tehdä.*
4. Analysoimisen taso
Analysoiminen voidaan määritellä kyvyksi hajottaa informaatio komponenteiksi, ja etsiä niiden välisiä suhteita ja ideoita (organisatorisen rakenteen ymmärtämistä). Tässä opetussuunnitelmassa käytetään analysoimisen tasolla mm. verbiä *analysoida.*
5. Arvioimisen taso
Arvioiminen voidaan määritellä kyvyksi arvioida ajatusten ja ratkaisujen arvoa; *arvostella, tehdä johtopäätös, perustella.*
6. Luomisen taso
Luominen voidaan määritellä kyvyksi arvioida ja arvottaa materiaalia tiettyä

Tarkoitusta varten sekä kyvyksi saada aikaan jotain uutta; *rakentaa, laajentaa, kehittää.*

1.7 Lähteet

Briggs, J & Collins, K. 1982. Evaluating the Quality of Learning: the Solo Taxonomy. New York: Academic Press

Kaukonen, E. 2005. Pelastustoiminnan johtaminen. Pelastusopisto, tutkimus- ja kehittämissyksikkö.

KPMG 2014. Kokonais selvitys pelastustoimen sivutoimisen ja vapaaehtoisen henkilöstön koulutusjärjestelmästä. Sisäministeriön pelastusosasto.

Lindblom-Yläne, S. & Nevgi, A. (Eds.) (2003). Yliopisto- ja korkeakouluopettajan käsikirja. WSOY, Vantaa.

Lonka, K. (2015) Oivaltava oppiminen. Otava, Helsinki.

Manninen, J. & Burman, A. & Koivunen, A. & Kuittinen, E. & Luukannel, S. & Passi, S. & Särkkä, H. (2007). Oppimista tukevat ympäristöt. Johdatus oppimisympäristöajatteluun. Opetushallitus, Helsinki.

Siemens, G. (2004). Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age. (Viitattu 30.11.2016] <http://devrieruimte.org/content/artikelen/Connectivism.pdf>

Sydänmaanlakka, P. (2012). Älykäs organisaatio. Vantaa, Talentum.

2 Sopimushenkilöstön vastaava kouluttaja (1 op), Opetussuunnitelma

2.1 Vastaavan kouluttajan koulutus

Pelastusopiston päämääränä on korkeatasoinen kouluttajakoulutusjärjestelmä, jolla varmistetaan sopimushenkilöstön laadukas koulutus eri puolella Suomea. Vastaava kouluttaja on järjestelmän kulmakiviä tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Vastaavan kouluttajan koulutuksessa kouluttajaa tuetaan monella eri tasoilla, oppimisteorioiden hahmottamisesta eri malleihin siitä, miten opetus voidaan toteuttaa osaamistavoitteiden toteutumiseksi.

Vastaavan kouluttajan koulutuksen keskeisenä osana on pedagoginen valmennus, jonka päämääränä on tukea kouluttajan pedagogista osaamista ja jatkuvaa osaamisen kehittämistä. Näin voidaan varmistaa kouluttajan riittävät valmiudet tukea tulevien kurssilaistensa oppimista parhaalla mahdollisella tavalla. Vastaavien kouluttajien seminaarien keskeinen tavoite on lisäksi varmistaa kouluttajien ajantasainen ja tutkintokoulutuksen kanssa linjassa oleva sisältöosaaminen. Näin kentällä työskentelevä ammattihenkilöstö ja sopimushenkilöstö toimivat samojen periaatteiden mukaisesti.

2.1.1 Vastaavan kouluttajan työnkuva

Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän vastaavan kouluttajan koulutuksella pyritään tukemaan sopimushenkilöstön kouluttajien pedagogista osaamista, jotta koulutusjärjestelmään kuuluvilla kursseilla saavutetaan niille asetetut osaamistavoitteet. Vastaavan kouluttajan koulutuksella pyritään myös varmistamaan koulutuksen tasalaatuisuus huolimatta siitä, millä pelastustoimen alueella koulutusta toteutetaan.

Sopimushenkilöstön vastaavan kouluttajan valmiuksiin suuntautuu laadullisesti uudenlaisia osaamisodotuksia, joissa korostuvat mm. hyvät yhteisö- ja vuorovaikutustaidot. Hyvä ilmapiiri ja henkilöstön motivaatio antavat perustan sopimushenkilöstön osaamisen rakentamiselle ja tehokkaalle käytölle. Koulutusosaamisen merkitys korostuu. Vastaava kouluttaja on toimintakulttuuriaan kehittävässä pelastustoimessa yhteisönsä valmentaja, joka vastaa osaltaan pelastustoimen arvojen ja osaamisen jatkuvasta kehityksestä. Alueellisesti sopimushenkilöstön työnkuva ja tehtävät saattavat poiketa huomattavastikin toisistaan, jolloin myös vastaavan kouluttajan työnkuva vaihtelee.

2.1.2 Vastaavan kouluttajan opintojen arvoperusta

Pelastuslaitokset tarvitsevat henkilöstöä, joilla on taidot ja tahto oppia jatkuvasti, ja näin valmiudet uudistaa omaa osaamistaan. Osaamisella ymmärretään yhä useammin laaja-alaisten työ- ja toimintakokonaisuuksien hallintaa. Laaja-alaisen osaamisen rinnalla edellytetään usein myös vahvaa erityisosaamista sekä henkilökohtaista sitoutumista itsensä, ryhmän ja yhteisön kehittämiseen.

Organisaatiot madaltuvat ja päätöksenteko – haasteellisesti – hajautuu. Asiantuntijavastuut korostuvat.

Henkilöstön kasvu ja kehittyminen ovat jatkuva oman osaamisen oppimisprosessi: pelastustoimen tieto- ja taitoperustan kehittämisen ohella on tärkeää kyetä myös uskomusten, asenteiden ja arvojen muutokseen ja ymmärryksen avartamiseen.

Vahvan perustan lisäksi tehtävissä ja toiminnassa tarvitaan yhä useammin prosessityyppisiä, teknisestä ja pelastustoimen osaamisesta riippumattomia yleisiä toimintavalmiuksia, esimerkiksi:

- valmiutta kehittää käytäntöjä ja sisäistää uusia toimintatapoja, jotka auttavat hallitsemaan epävarmuutta muuttuvassa yhteiskunnassa ja muuttuvassa työelämässä,
- valmiutta arvioida ja kehittää omia vuorovaikutustaitoja
- valmiutta hyvään ammatilliseen yhteistyöhön muiden kanssa,
- valmiutta ohjata, tukea ja kannustaa henkilöstöä oman osaamisensa hyödyntämiseen sekä taitojensa kehittämiseen,
- valmiutta hahmottaa yhteisön tulevaisuutta ja virittää aloitteellisuutta vanhentuneiden tai toimimattomien käytäntöjen muuttamiseksi.

Henkilöstön osaaminen on myös arvo-osaamista: pelastustoimen arvoperustaan sitoutuminen auttaa ratkaisemaan toiminnan oikeutusta ammatissa, työelämässä ja yhteiskunnassa.

2.1.3 Vastaavan kouluttajan asema ja tehtävät sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmässä

Vastaava kouluttaja vastaa toimintavalmiuden säilyttämiseen ja osaamisen kehittämiseen tähtäävän kurssin käytännön toteutuksesta opetussuunnitelman ja toteutussuunnitelman pohjalta. Erityisesti koulutusosaaminen ja itsensä jatkuva kehittäminen korostuvat vastaavan kouluttajan tehtävässä. Kouluttamisella parannetaan yhteisön valmiuksia toimia eri pelastustoiminnan tehtävissä. Vastaavan kouluttajan koulutuksen suorittaneet kehittävät kouluttajan taitojaan jatkuvasti toimimalla aktiivisesti kouluttajana sekä osallistumalla seminaareihin ja täydennyskoulutukseen.

Opetussuunnitelmaan on koottu se ydinaines, jonka hallinta on vastaavan kouluttajan tehtävissä välttämätöntä, ja jonka perustalle kouluttaja voi rakentaa omaa pedagogista osaamistaan sen mukaan, kuin hänen urakehityksensä kouluttajana sitä edellyttää. Jokaisen vastaavan kouluttajan on ymmärrettävä ja tunnettava oma vastuunsa itsensä ja kurssilla toimivien muiden kouluttajien sitouttamisesta koulutusjärjestelmän pedagogisiin periaatteisiin, jatkuvasta kehittämisestä sekä koulutustaidon ylläpitämisestä myös vastaavan kouluttajan koulutuksen jälkeen.

Vastaavalla kouluttajalla on pelastustoimen sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmässä kolme ydinfunktiota:

1. Hän vastaa omalta osaltaan siitä, että kurssien opetussuunnitelmassa määritellyt osaamistavoitteet täyttyvät.
2. Hän huolehtii omalta osaltaan jatkuvasti omien sekä kurssilla toimivien kouluttajien tietojen ja taitojen ylläpidosta sekä substanssin että pedagogiikan osalta.
3. Hän vastaa kokonaisuudesta, valitsee ja valvoo kouluttajien toimintaa sekä huolehtii työturvallisuudesta.

2.1.4 Pääsykriteerit vastaavan kouluttajan koulutukseen

Vastaavan kouluttajan koulutukseen hakeutuvalla on oltava joko pelastustoimen alipäällystön virkaan riittävä muodollinen koulutus tai muu riittävä koulutus ja kokemus, jotka Pelastusopisto arvioi. Voidakseen toimia kursseilla kouluttajana voi vastaavalla kouluttajalla kurssikohtaisesti olla määriteltynä fyysisiä ja psyykkisiä vaatimuksia.

2.1.5 Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (AHOT) sekä opintojen hyväksilukeminen

Vastaavan kouluttajan koulutuksessa voidaan hyväksilukea aiemmin suoritettuja pedagogisia opintoja sekä kouluttajakokemusta. Hyväksilukeminen voi koskea koulutusta kokonaisuudessaan tai sen osia. Hyväksiluettavuutta arvioitaessa lähtökohtana ovat kurssin osaamistavoitteet. Arvioinnissa otetaan huomioon myös aikaisempien opintojen laajuus, sisältö sekä ajankohta, jolloin opinnot on suoritettu.

Hyväksilukemismenettely käynnistyy vain opiskelijan aloitteesta. Formaalin oppimisen osalta opiskelijalla on velvollisuus osoittaa osaamisensa ja hänen on esitettävä todistusjäljennökset niistä opinnoista, joihin hän vetoaa. Hyväksilukemista haetaan Pelastusopiston kouluttajakoulutuksesta vastaavalta. Koulutusjohtaja tekee hyväksilukemispäätöksen sopimushenkilöstön kouluttajakoulutuksesta vastaavan esityksestä. Pääsääntöisesti kymmentä vuotta vanhempia opintoja ei hyväksilueta, ellei kurssilainen ole aktiivisesti toiminut ko. aiheen parissa esim. opettajana tai kouluttajana.

Non- ja informaalin oppimisen osalta opiskelijan on mahdollista käynnistää AHOT-prosessi kirjallisella hakemuksella, josta selviää, mitä osaamista hänellä on, miten ja mistä se on hankittu. Tiedot on tarvittaessa pystyttävä osoittamaan luotettaviksi dokumentein. Kirjallisen hakemuksen pohjalta opiskelijalle voidaan myöntää oikeus näyttää osaamisensa koulutusnäytöllä tai hänelle voidaan hyväksi lukea aiemmat opinnot ja/tai kokemus niin, että ne vastaavat kurssisuoritusta.

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisessa ja tunnustamisessa (AHOT) sekä opintojen hyväksilukemisessa huomioon otetaan:

Suoritettuja pedagogisia opintoja

- ammatillisen opettajan pedagogiset opinnot tai vastaavat
- opettajan pedagoginen pätevyys
- osia pedagogisista opinnoista

Kouluttajakokemusta

- Pelastusopiston opettaja/sertiopettaja/tuntiopettaja
- pelastuslaitoksen kouluttaja
- sopimushenkilöstön kurssinjohtajuus/kouluttajana toimiminen tai vastaava

2.1.6 Vastaavan kouluttajan lisenssi

Vastaavan kouluttajan koulutuksen suorittaneet saavat vastaavan kouluttajan lisenssin ja Pelastusopisto pitää heistä kouluttajarekisteriä. Lisenssit ovat voimassa kolme vuotta, minä aikana lisenssin saa uusittua osallistumalla täydennyskoulutukseen. Mikäli koulutettavat asiakokonaisuudet olennaisesti muuttuvat lisenssin voimassaolon aikana esim. Onnettomuustutkintalautakunnan suosituksesta toimintamalleihin, voidaan kouluttajia kutsua täydennyskoulutukseen jo aiemmin. Mikäli lisenssin haltija opetustoiminnassaan toimii vastoin opetussuunnitelmassa asetettuja tavoitteita tai muuten toimii sovittujen periaatteiden vastaisesti, voidaan lisenssi myös peruuttaa sen voimassaoloaikana.

Pelastusopisto arvioi vastaavien kouluttajien toimintaa palautejärjestelmän avulla. Kouluttajien toiminnasta kerätään systemaattisesti palautetta koulutukseen osallistuvilta sekä koulutuksen järjestäjiltä.

Mikäli kouluttajalla on osoittaa riittävää substanssiosaamista, pitkäaikaista kouluttajakokemusta ja/tai hänellä on pedagogista koulutusta, on hänen mahdollista osoittaa kouluttajataitonsa ja saada lisenssi koulutusnäytöllä osallistumatta vastaavan kouluttajan koulutukseen. Jos opiskelijalla on osoitettua erittäin vahvaa näyttöä koulutusosaamisestaan, voi Pelastusopisto myöntää hänelle lisenssin myös ilman erillistä koulutusnäyttöä.

2.1.7 Vastaava kouluttaja -kouluttajarekisteri

Sopimushenkilöstön vastaavan kouluttajan koulutuksen hyväksytysti suorittaneista pidetään kouluttajarekisteriä. Kouluttajarekisterin ylläpidosta vastaa Pelastusopisto ja tietoja ylläpidetään Pelastusopiston opiskelijapalveluissa. Tietojen kerääminen, käsittely ja säilyttäminen hoidetaan

tietosuojalakia ja EU:n tietosuoja-asetusta noudattaen. Tietoja säilytetään Pelastusopiston tiedonhallintasuunnitelman ja tietosuojaselosteessa kerrotun mukaisesti.

2.2 Vastaava kouluttaja -koulutuksen kurssikuvaus

2.2.1 Laajuus

Kurssin laajuus on 1 op.

2.2.2 Osaamistavoitteet

Vastaavan kouluttajan koulutuksen suorittanut osaa

Muistamisen tasolla

- Kertoa oppimistapahtuman suunnittelun ja toteutuksen vaiheet,

Ymmärtämisen tasolla

- selittää oppiminen muutoksena tiedoissa, taidoissa tai asenteissa,
- perustella oppimistapahtuman suunnittelun merkityksen oppimiselle,
- perustella kohderyhmäanalyysin ja tavoitteenasettelun merkityksen oppimiselle,
- perustella oppimiskeskustelun vaikutuksen oppimiseen,

Soveltamisen tasolla

- toteuttaa kurssilla opittua koulutusmallia,
  - tehdä kohderyhmäanalyysin ja asettaa osaamisperustaisen oppimistavoitteen koulutettavaan aiheeseen,
  - valita aiheeseen sopivan opetusmenetelmän,
  - toteuttaa oppimistapahtuman,
  - ohjata oppimiskeskustelun vakiotoimintamallin mukaisesti,
- toteuttaa valitsemansa kurssin asetettujen tavoitteiden mukaisesti,

Analysoimisen tasolla

- analysoida toteuttamiaan oppimistapahtumia kustannusvaikuttavuuden ja oppimistavoitteiden näkökulmasta,
  - käytetty aika,
  - valitut oppimisympäristöt, menetelmät ja materiaalit,
  - oppimistulokset.

2.2.3 Sisältö

- Oppimistavoitteiden asettaminen
- Skenaarion suunnittelu ja toteutus
- Oppimiskeskustelu
- Oppitunnin pitäminen
- Harjoitustunnin pitäminen

2.2.4 Suoritustavat/Oppimismenetelmät

Opiskelu voi olla erilaista kurssin opiskeluun liittyvää työtä, kuten lähi- ja monimuoto- tai verkko-opetukseen osallistumista, oppituntien ja harjoitusten suunnittelua sekä oppitunnin ja harjoituksen pitämistä. Opintojen suoritustavat kerrotaan tarkemmin kurssin toteutussuunnitelmassa. Kontaktiopetuksen läsnäolovaatimus on 100%.

2.2.5 Osaamisen arviointi

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan opiskelijan opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan opiskelijaa opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voivat osallistua kouluttajien lisäksi esim. opiskelija itse. Opiskelijan suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Vastaavan kouluttajan koulutuksessa osaamista osoitetaan osallistumalla opetukseen sekä tekemällä kurssiin kuuluvat tehtävät ja harjoitukset. Koulutuksessa käytetään jatkuvan arvioinnin lisäksi vertaisarviointia.

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

Opiskelija voi uusia hylätyn suorituksen kurssin opiskelun aikaisilla läpäisyvaatimuksilla kaksi kertaa. Opiskelija voi täydentää suorituksiaan sopimalla tästä Pelastusopiston vastaavan kouluttajan koulutuksen vastuuhenkilön kanssa.

Pelastusopisto ylläpitää rekisteriä vastaavan kouluttajan koulutuksen suorituksista sekä vaadittaviin seminaareihin osallistumisesta Primus -opintohallintojärjestelmän avulla. Sopimushenkilöstön vastaavan kouluttajan koulutuksen vastuuhenkilö vie loppuarviointitiedot järjestelmään neljän viikon kuluessa ko. kurssin opintojen päättymisestä.

2.2.6 Edeltävät opinnot

Vastaavan kouluttajan koulutukseen hakeutuvalla on oltava joko pelastustoimen alipäällystön virkaan riittävä muodollinen koulutus tai muu riittävä koulutus ja kokemus, jotka Pelastusopisto arvioi.

2.2.7 Kuormittavuus

Opetus toteutetaan kolmen päivän lähiopetuksena, joko alueellisesti tai Pelastusopistolla. Opettajina toimivat Pelastusopiston opettajat. Kontaktiopetusta 24t, itsenäistä opiskelua 3t.

2.2.8 Kirjallisuus/Materiaali

Kurssilla on käytössä Pelastusopiston Moodle-oppimisolusta. Kaikki opiskeltava materiaali löytyy kurssialustalta.

2.3 Yleisiä ohjeita

2.3.1 Kurssin jälkeen

Kurssin jälkeen vastaava kouluttaja osallistuu aihekohtaisiin seminaareihin, joilla hän saa pätevyyden toimia kyseisen aihealueen kurssin vastaavana kouluttajana.

2.3.2 Oikaisuvaatimus

Arviointiin tai hyväksilukupäätökseen tyytymätön opiskelija voi pyytää oikaisua arvioinnin suorittaneelta 14 päivän kuluessa siitä, kun opiskelija on saanut arvioinnin tulokset ja arviointiperusteiden soveltamisen tai hyväksilukupäätöksen perustelut tietoonsa. Oikaisuvaatimukseen on vastattava viimeistään 14 päivän kuluessa oikaisuvaatimuksen saapumisesta. Edelleen arviointiin tai hyväksilukupäätökseen tyytymätön opiskelija voi hakea oikaisua

Pelastusopiston oikaisu- ja kurinpitolautakunnalta 14 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut tiedon päätöksestä. (Laki Pelastusopistosta 37 ja 38 §.)

3 Sopimushenkilöstön pelastustoiminnan peruskurssi (3 op), Opetussuunnitelma

3.1 Pelastustoiminnan peruskurssi

Pääsääntöisesti Pelastustoiminnan peruskurssi on ensimmäinen kurssi, jonka suoritettuaan on kelpoinen toimimaan hälytysryhmässä ja voidaan nimetä pelastustoiminnan hälytysryhmän jäseneksi. Kurssi antaa perusvalmiudet toimia pelastusryhmässä kokeneempien henkilöiden työparina. Alueellisesti on eroja siinä, mihin tehtäviin voi pelastustoiminnan peruskurssin jälkeen osallistua. Työnantajaa velvoittaa työturvallisuuslaki, joka asettaa osaamiselle minimivaatimukset, joista on huolehdittava.

Tehtäviä joihin pelastustoiminnan peruskurssi antaa perusvalmiudet:

- Hätäensiavun antaminen
- Alkusammutuksen tekeminen
- Henkilökohtaisten suojaimien sekä paineilmahengityslaitteen käyttö hengityksen suojaimena
- Pienehköt sammutus- ja pelastustehtävät kokeneemman henkilön parina tai ryhmässä
- Virve-päätelaitteen käyttö viestivälteenä

Pelastustoiminnan peruskurssiin kuuluvat perehdytysvaihe ja kurssi lähiopetuksena. Perehdytys sisältää omatoimista opiskelua sekä ohjattua harjoittelua pelastuslaitoksella, omissa palokunnassa tai vastaavassa yhteisössä. Perehdytys voidaan tarvittaessa toteuttaa myös pelastustoiminnan peruskurssin alussa, jos järjestävä organisaatio niin päättää. Tunnit lisätään kurssin muun kontaktiopetuksen päälle.

Kurssilla on oppitunteja sekä harjoitettavaa opetusta. Kurssin aikana kurssilainen voi osallistua pelastustoimintaan harjoittelijana siinä vaiheessa, kun hän on saanut riittävästi koulutusta ja perehdytystä. Kurssin vastaava kouluttaja, pelastuslaitos ja pelastustoimintaan osallistuva yhteisö arvioivat yhdessä, milloin harjoittelijalla on riittävästi tietoa, taitoa ja asennetta pelastustoiminnan tehtäville. Pelastustoiminnan peruskurssin aikana harjoittelija osallistuu vain niihin tehtäviin, joihin hänellä on riittävästi kyvykkyyttä, ts. avustaviin tehtäviin.

3.2 Pääsykriteerit sopimushenkilöstön pelastustoiminnan peruskurssille

Nämä pääsykriteerit suositellaan otettavaksi käyttöön heti, mutta ne tulee ottaa käyttöön viimeistään 1.5.2020 alkaen. Tätä ennen hyväksytään Pelastusopiston sopimushenkilöstön opetussuunnitelman 2019 mukaiset kriteerit.

Hakijan tulee olla vähintään 16-vuotias, kelvollinen käyttämään paineilmahengityslaitetta sekä muutoin sopiva kurssille, mikä todetaan Työterveyshuollon terveystarkastus -lääkärintodistuksella. Tämän lisäksi hakijalla ei myöskään voi olla ahtaan, korkean paikan tai pimeän kammoa. Soveltuvuus todetaan kurssia ennen tai kurssin aikana tehtävillä testeillä (Liite 1: Ohjeistus terveystarkastukseen, fyysisen soveltuvuuden ja fobiatestien arviointiin). Lähettävä taustayhteisön on varmistettava, että hakija on läpäissyt terveystarkastuksen. Hakija todentaa soveltuvan terveydentilansa kurssin alussa vastaavalle kouluttajalle. Jos fobiatestit on tehty ennen kurssin alkua, todentaa hakija myös tämän soveltuvuuden vastaavalle kouluttajalle Pelastusopiston lomakepohjalla (Liite 2: Selvitys fobiatestistä Pelastustoiminnan peruskurssille). Fobiatestit ovat vastaavan kouluttajan kanssa erikseen sovittaessa mahdollista tehdä myös kurssin alussa.

Lisäksi suositellaan tehtäväksi fyysisen toimintakyvyn arviointi FireFit-testauksella. Testi antaa lisätietoa toimintakyvystä, mutta ei ole karsiva. Terveiden ja toimintakyvyn säilymisen näkökulmasta fyysisen toimintakyvyn tason tulisi vähintään vastata FireFit-indeksin arvoa 2 (Sisäministeriön julkaisu 5/2016: Ohje pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittamisestä).

3.2.1 Perekäytös ennen kurssia

Itseopiskelu ja palokunnassa toteutettava ohjattu oppiminen ja harjoittelu palokunnassa on oltava suoritettuna ja itseopiskeltavat aiheet on osattava ennen Pelastustoiminnan peruskurssin ensimmäistä kontaktiopetuskertaa.

Aiheet ovat:

Palokunta ja pelastustoimi

Palokunnan toiminta ja harjoittelu

Pelastustoiminnan arvot

Turvaohjeet, vaaratilanneilmoitus ja tapaturma

Sammutusvarusteiden pukeminen

Solmut, sidokset ja kalustonnostot

Palokunnan tikas- ja peruskalusto

Itseopiskelusta täytetään päiväkirjaa (Liite 3: Perekäytös pelastustoimintaan, opiskelijan seurantataulukko), joka toimitetaan kurssin vastaavalle kouluttajalle kurssin aloituskerralla allekirjoituksineen. Dokumentti voidaan toimittaa joko paperisena tai sähköisessä muodossa (kuvana, skannattuna tai paperiversiona).

3.3 Pelastustoiminnan peruskurssin kurssikuvaus

Kurssin aikana kurssilaiset perehtyvät oppitunneilla ja harjoituksissa sammutusauton pelastuskalustoon, sekä niiden käyttötarkoituksiin. Työturvallisuus on keskeisessä osassa koko kurssin ajan. Kurssilaiselle tulevat tutuiksi paloasu ja palokunnan suojarusteet sekä niiden käyttö. Jotta kykenee toimimaan Pelastusryhmän jäsenenä, tulee olla riittävästi tietoa pelastusmuodostelmista ja johtamisjärjestelmästä sekä siitä, mikä on oma rooli. Kurssi antaa perusvalmiudet toimia pelastusryhmän jäsenenä erilaisissa ensitoimenpiteisiin kuuluvissa selvityksissä sammutus- ja pelastustehtävissä. Kurssin aikana osallistujat kehittyvät alkusammutus, hätäensiapu ja Virve-päätelaitteen käytössä. Kurssilaisten valmiuksia kehitetään myös huollon osalla.

3.3.1 Laajuus

Kurssin laajuus on 3 op.

3.3.2 Osaamistavoitteet

Pelastustoiminnan peruskurssin suorittanut osaa

Muistamisen tasolla

- kertoa sammutusauton pelastuskaluston, sekä niiden käyttötarkoituksen,
- kertoa, mitä eri suojarusteita palokunnilla on käytössä eri tehtäviin,

Ymmärtämisen tasolla

- selittää pelastusmuodostelmat ja johtamisjärjestelmän,
- selittää pelastusryhmän jäsenen henkilökohtaiset tehtävät sekä tarvittavan kaluston ensitoimenpiteisiin kuuluvissa selvityksissä sammutus- ja pelastustehtävissä,
- selittää työturvallisuuden merkityksen pelastustoimen tehtävissä,

Soveltamisen tasolla

- pukeutua paloasuun oikein ja käyttää ryhmänjohtajan määräämiä suojaamia,
- käyttää paineilmahengityslaitetta hengityksensuojaimena, huoltaa sen käytön jälkeen ja tehdä sille toimintakuntotarkastuksen,
- toimia turvallisesti pelastusryhmän jäsenenä ensitoimenpiteisiin kuuluvissa selvityksissä sammutus- ja pelastustehtävissä,

- antaa hätäensiapua ja sammuttaa palon tarkoituksenmukaisimmalla alkusammuttimella,
- tehdä sammutuskaluston käytönjälkeisen huollon ja toimintakuntotarkastukset,
- käyttää Virve-päätelaitetta (radiopuhelin).

3.3.3 Sisältö

- Perehdytys pelastustoimeen
- Johdatus pelastustoiminnan peruskurssille
- Hätäensiapu ja alkusammutus
- Työturvallisuus ja suojaimet
- Sammutustekniikka
- Pelastustekniikka
- Pelastustoiminnan johtaminen ja viestiliikenne

3.3.4 Suoritustavat/oppimismenetelmät

Opiskelu voi olla erilaista kurssin opiskeluun liittyvää työtä, kuten lähi-, monimuoto- tai verkko-opetukseen osallistumista, oppimistehtävien tekemistä, harjoituksiin osallistumista, kalustonhuoltoa, taitokokeita ja tenttejä. Opintojen suoritustavat tarkentuvat kurssin toteutussuunnitelmassa.

3.3.5 Osaamisen arviointi

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

Pelastustoiminnan peruskurssin hyväksytyksi suorittaminen vaatii kurssilaisilta kurssin tavoitteiden täyttymistä. Osaamista mitataan itsenäisen opiskelun osiossa tenteillä, tehtävillä ja harjoittavan opetuksen osalta taitokokeilla.

Opiskelija voi uusia hylätyn suorituksen kurssin opiskelun aikaisilla läpäisyvaatimuksilla kaksi kertaa. Opiskelija voi täydentää suorituksiaan sopimalla tästä kurssin vastaavan kouluttajan kanssa.

3.3.6 Edeltävät opinnot

Pelastustoiminnan peruskurssiin kuuluu alueellinen perehdytys, joka on oltava suoritettuna ennen kontaktiopetuksen alkua. Pelastustoiminnan peruskurssin vastaava kouluttaja arvioi suoritettun perehdytyksen ja hyväksyy lopullisesti kurssilaiset.

3.3.7 Kuormittavuus

- Pehdytys pelastustoimeen (11 t itseopiskelu + 12 t ohjattu oppiminen ja harjoittelu)
- Johdatus pelastustoiminnan peruskurssille (1 t)
- Häätäensiapu ja alkusammutus (6 t)
- Työturvallisuus ja suojaimet (7 t)
- Sammutustekniikka (16 t)
- Pelastustekniikka (16 t)
- Pelastustoiminnan johtaminen ja viestiliikenne (8 t)
- Itseopiskelu (4 t)

Yhteensä: 81 t

3.3.8 Kirjallisuus/Materiaali

Kurssilla on käytössä Pelastusopiston Moodle-oppimisolusta. Kaikki opiskeltava materiaali löytyy kurssialustalta.

3.4 Yleisiä ohjeita

3.4.1 Kurssin keskeyttäminen

Mikäli kurssin aikana kouluttaja huomaa kurssilaisella selviä vaikeuksia suorittaa harjoituksia, asiasta on ilmoitettava vastaavalle kouluttajalle. Vastaava kouluttaja keskustelee asiasta kurssilaisen kanssa ja selvittää mistä on kysymys. Mikäli kurssilainen kieltäytyy harjoituksesta, käyttäytyy harjoituksen aikana asiaankuulumattomasti (toimii piittaamattomasti vastoin turvaohjeita tai jättää noudattamatta toistuvasti vastoin annettuja ohjeita), tulee kurssilaisen suorittaa harjoitus uudestaan alusta asti. Mikäli kurssilainen ei halua tai kykene suorittamaan harjoitusta uudestaan, vastaava kouluttaja päättää kirjallisesti perustellen kurssin keskeyttämisestä.

3.4.2 Poissaolo kurssilta

Kurssilla vaatimustaso kasvaa joka harjoituksessa ja eri aiheita on runsaasti. Kaikille oppitunneille ja kaikkiin harjoituksiin pitää osallistua. Sairaana tai toipilaana ei kuitenkaan harjoituksiin voi osallistua. Mikäli kurssilaisella on perusteltu syy, voi vastaava kouluttaja myöntää enintään 15% poissaolon kurssin lähiopetuksesta, minkä vastaava kouluttaja hyväksyy. Poissaolo ei saa kuitenkaan haitata kurssilaisen itsensä tai muiden kurssilaisten kurssin suorittamista. Oppitunneille voi osallistua mahdollisuuksien mukaan myös etäyhteyden kautta. Tästä on sovittava etukäteen vastaavan kouluttajan kanssa.

3.4.3 Kurssin jälkeen

Kurssilainen on saanut perusvalmiudet toimia erilaisissa pelastustoimen tehtävissä. Työnantajan tulee perehdyttää hänet eri työtehtäviin, joihin hän saattaa joutua. Kun henkilö nimetään hälytysryhmään pitää (Työturvallisuuslaki (738/2002), 2 luku - Työnantajan yleiset huolehtimisvelvollisuudet 14 § Työntekijälle annettava opetus ja ohjaus) nimeäjän varmistaa, että kurssilainen kykenee toimimaan turvallisesti eri hälytystehtävillä ilman, että hän vaarantaa omaansa tai muiden pelastustoimen tehtävään osallistujien turvallisuutta. Nimetty henkilö saa toimia vain koulutuksen, kokemuksen ja perehdytyksen edellyttämässä tehtävissä.

4 Sopimushenkilöstön savusukelluskoulutus (3 op), Opetussuunnitelma

4.1 Johdanto

Savusukellus luetaan työturvallisuuslain (738/2002) 11§:n erityistä vaaraa aiheuttavaksi työksi. "Jos 10 §:ssä tarkoitettu työn vaarojen arviointi osoittaa, että työstä saattaa aiheutua erityistä tapaturman tai sairastumisen vaaraa, tällaista työtä saa tehdä vain siihen pätevä ja henkilökohtaisten edellytystensä puolesta työhön soveltuva työntekijä tai tällaisen työntekijän välittömässä valvonnassa muu työntekijä. Muiden henkilöiden pääsy vaara-alueelle on tarpeellisin toimenpitein estettävä."

Savusukellusta ohjeistaa lisäksi Sisäministeriön pelastusosaston ohjeet Pelastussukellusohje (2007) ja Ohje pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä (2016).

Savusukellus on ryhmätyötä, missä ryhmän minimivahvuus on neljä. Savusukellus tehdään aina pareittain tai suurempina ryhminä. Savusukelluskoulutuksessa korostuukin parityöskentelytaidot. Savusukelluskoulutuksessa opiskellaan aidonkaltaisissa olosuhteissa, mikä asettaa kurssilaiselle niin fyysisiä kuin psyykkisiäkin vaatimuksia.

Savusukelluskoulutus koostuu kahdesta erillisestä kurssista

Savusukeltaminen asuinhuoneistopaloissa -kurssilla perehdytään savusukelluksen perustekniikoihin ja sukeltamiseen asuinhuoneistoissa. Perehdyttämisen jälkeen henkilö voidaan nimetä kelvolliseksi savusukellusta edellyttäviin perustehtäviin. Savusukeltaminen hoito- ja teollisuuslaitoksissa -kurssi on Savusukeltaminen asuinhuoneistopaloissa -kurssin jatkokurssi, jossa savusukeltamisen osaamista syvennetään. Kurssi on peruskoulutus savusukellusta edellyttäviin vaativiin savusukellustehtäviin.

Palavan rakennuksen katolla työskentely vaatii lisäksi putoamisvaarallisella alueella työskentelyn kurssi 1 tai laskeutumisen ja kattotyöskentelyn -kurssin (SPEK) suorittamisen. Maanalaisiin tiloihin sukeltamiseen kurssilainen tarvitsee vielä lisäkoulutuksen.

Pelastuslaitos päättää sopimushenkilöstönsä koulutusvaatimuksista. Ns. ykköslähdön sopimuspalokunnilla on suositeltavaa olla edellytys savusukellusta edellyttäviin vaativiin tehtäviin.

4.2 Pääsykriteerit savusukelluskoulutukseen

Savusukelluskurssilaisen tulee

- olla 18-vuotias,
- täyttää terveydentilansa ja toimintakykynsä osalta vaativien pelastustehtävien edellyttämä kelpoisuus,
- olla hyväksytysti suorittanut pelastustoiminnan peruskurssin tai sammutustyökurssin (SPEK),
- osata käyttää paineilmahengityslaitetta, sekä huoltaa ja tarkastaa sen käytön jälkeen,
- pystyä työskentelemään pimeässä, korkealla, sekä suljetussa ahtaassa tilassa.

Vastaava kouluttaja selvittää kurssille pääsyn edellytykset kelpoisuus selvityslomakkeella (Liite 4: Kelpoisuus selvityslomake). Kurssille hakija täyttää ja toimittaa lomakkeen vastaavalle kouluttajalle jo kurssille hakuvaiheessa. Lomake täytetään vielä uudelleen kurssin aloituskerralla, jotta lomakkeeseen tulee kurssilaisen allekirjoitus.

4.3 Savusukeltaminen asuinhuoneistopaloissa -kurssin kurssikuvaus

Savusukeltaminen asuinhuoneistopaloissa -kurssilla perehdytään savusukelluksen perustekniikoihin ja sukeltamiseen asuinhuoneistoissa. Kurssin suorittaminen hyväksytysti on peruskoulutus savusukellusta edellyttäviin perustehtäviin. Kurssin jälkeen työnantajan on perehdytettävä kurssilainen savusukeltajan suojavaarusteisiin, suojaimeihin, työvälineisiin ja paikallisiin ohjeisiin ja toimintamalleihin. Perehdyttämisen jälkeen henkilö voidaan nimetä kelpolliseksi savusukellusta edellyttäviin perustehtäviin. Nimeämisen jälkeen kurssilainen osallistuu savusukellusta edellyttäviin perustehtäviin harjoituksissa ja hälytyksillä ja syventää näin oppimiaan asioita.

4.3.1 Laajuus

Kurssin laajuus on 2 op.

4.3.2 Osaamistavoitteet

Savusukeltaminen asuinhuoneistopaloissa -kurssin suorittanut osaa

Muistamisen tasolla

- kertoa savusukeltamiseen liittyvät riskit,
- kertoa, miten kerroksesta laskeudutaan hätäpoistumisvälineillä,

Ymmärtämisen tasolla

- kuvailla huonepalon kehittymisen ja siihen liittyvät vaarailmiöt,
- perustella suojarahin ja savusukellusvalvojan merkityksen turvalliselle savusukellukselle,

Soveltavalla tasolla

- työskennellä turvallisesti savusukellusta edellyttävissä perustehtävissä savusukellusparissa ykkösenä ja kakkosena (tiedustella, varmistaa, sammuttaa, pelastaa, poistaa savun ja raivata rakenteita työkaluilla),
- huoltaa savusukeltajan varusteet käytön jälkeen,

4.3.3 Sisältö

- Savusukelluksen työturvallisuus
- Savusukellustekniikka
- Huonepalon kehittyminen
- Huonepalon sammuttaminen ja savunpoisto
- Taitokoe 1 (savusukellusvarusteiden pukeminen)
- Taitokoe 2 (sammuksen- ja pelastustehtävän suorittaminen "asuinhuoneistossa")

4.3.4 Suoritustavat/oppimismenetelmät

Opiskelu voi olla erilaista kurssin opiskeluun liittyvää työtä, kuten lähi-, monimuoto- tai verkko-opetukseen osallistumista, oppimistehtävien tekemistä, harjoituksiin osallistumista, kalustonhuoltoa, taitokokeita ja tenttejä. Opintojen suoritustavat tarkentuvat kurssin toteutussuunnitelmassa.

4.3.5 Osaamisen arviointi

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

Savusukelluskurssien hyväksytyksi suorittaminen vaatii kurssilaisilta kurssin tavoitteiden täyttymistä. Osaamista mitataan itsenäisen opiskelun osiossa tenteillä, tehtävillä ja harjoittavan opetuksen osalta kokeilla.

4.3.6 Edeltävät opinnot

Pelastustoiminnan peruskurssin tai sammutustyökurssin (SPEK) hyväksytyt suorittaminen.

4.3.7 Kuormittavuus

Lähioppitunnit: 12 h

Lähiharjoitukset: 33 h

Itseopiskelu: 9 h

Yhteensä: 54 h

4.3.8 Kirjallisuus/materiaali

Kurssilla on käytössä Pelastusopiston Moodle-oppimisalusta. Kaikki opiskeltava materiaali löytyy kurssialustalta.

4.4 Savusukeltaminen hoito- ja teollisuuslaitoksissa -kurssi

Savusukeltaminen hoito- ja teollisuuslaitoksissa -kurssi on Savusukeltaminen asuinhuoneistopaloissa -kurssin jatkokurssi, jossa savusukeltamisen osaamista syvennetään. Suoritettuaan Savusukeltaminen hoito- ja teollisuuslaitoksissa -kurssin kurssilaisella on peruskoulutus savusukellusta edellyttäviin vaativiin savusukellustehtäviin.

4.4.1 Laajuus

Kurssin laajuus on 1 op.

4.4.2 Osaamistavoitteet

Savusukeltaminen hoito- ja teollisuuslaitoksissa -kurssin suorittanut osaa

Muistamisen tasolla

- luetella rakennusten paloturvallisuutta lisääviä rakenteellisia ratkaisuja,

Ymmärtämisen tasolla

- selittää, miten savusukellustekniikka eroaa teollisuus- ja hoitolaitoksissa verrattuna asuinhuoneistopaloihin,
- perustella lämpökameran käytön savusukelluksen apuvälineenä,

Soveltavalla tasolla

- työskennellä turvallisesti savusukellusta edellyttävissä vaativissa tehtävissä savusukellusparissa ykkösenä ja kakkosena (tiedustella, varmistaa, sammuttaa, pelastaa, poistaa savun ja raivata rakenteita työkaluilla),
- pelastaa kiinnijääneen savusukeltajan.

4.4.3 Sisältö

- Työturvallisuus

- Savusukellustekniikka
- Sammutustekniikka

4.4.4 Suoritustavat/oppimismenetelmät

Opiskelu voi olla erilaista kurssin opiskeluun liittyvää työtä, kuten lähi-, monimuoto- tai verkko-opetukseen osallistumista, oppimistehtävien tekemistä, harjoituksiin osallistumista, kalustonhuoltoa, taitokokeita ja tenttejä. Opintojen suoritustavat tarkentuvat kurssin toteutussuunnitelmassa.

4.4.5 Osaamisen arviointi

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

Savusukeltaminen hoito- ja teollisuuslaitoksissa -kurssin hyväksytysti suorittaminen vaatii kurssilaisilta kurssin tavoitteiden täyttymistä. Osaamista mitataan itsenäisen opiskelun osiossa tenteillä, tehtävillä ja harjoittavan opetuksen osalta kokeilla.

4.4.6 Edeltävät opinnot

Savusukeltaminen asuinhuoneistopaloissa -kurssi tai SPEK:n mukaisen koulutusjärjestelmän Savusukelluskurssi. Ennen Savusukeltaminen hoito- ja teollisuuslaitoksissa -kurssia suositellaan, että kurssille hakeutuja toimii hälytysosastossa/-ryhmässä sekä osallistuu viikkoharjoituksiin vähintään kuuden (6) kuukauden ajan edeltävistä opinnoista.

4.4.7 Kuormittavuus

Lähioppitunnit: 7 t

Lähiharjoitukset: 17 t

Itseopiskelu: 3 t

Yhteensä: 27t

4.4.8 Kirjallisuus/Materiaali

Kurssilla on käytössä Pelastusopiston Moodle-oppimisalusta. Kaikki opiskeltava materiaali löytyy kurssialustalta.

4.5 Yleisiä ohjeita

4.5.1 Kurssin keskeyttäminen

Mikäli kurssin aikana kouluttaja huomaa kurssilaisella selviä vaikeuksia suorittaa harjoituksia, asiasta on ilmoitettava vastaavalle kouluttajalle. Vastaava kouluttaja keskustelee asiasta kurssilaisen kanssa ja selvittää mistä on kysymys. Mikäli kurssilainen kieltäytyy harjoituksesta, käyttäytyy harjoituksen aikana asiaankuulumattomasti (toimii piittaamattomasti vastoin turvaohjeita tai jättää noudattamatta toistuvasti vastoin annettuja ohjeita), tulee kurssilaisen suorittaa harjoitus uudestaan alusta asti. Mikäli kurssilainen ei halua tai kykene suorittamaan harjoitusta uudestaan, vastaava kouluttaja päättää kirjallisesti perustellen kurssin keskeyttämisestä.

4.5.2 Poissaolo kurssilta

Kurssilla vaatimustaso kasvaa joka harjoituksessa ja eri aiheita on runsaasti. Kaikille oppitunneille ja kaikkiin harjoituksiin pitää osallistua. Sairaana tai toipilaana ei kuitenkaan harjoituksiin voi osallistua. Mikäli kurssilaisella on perusteltu syy, voi vastaava kouluttaja myöntää enintään 15% poissaolon kurssin lähiopetuksesta, jonka vastaava kouluttaja hyväksyy. Poissaolo ei saa haitata kuitenkaan kurssilaisen tai muiden kurssilaisten kurssin suorittamista. Oppitunneille voi osallistua mahdollisuuksien mukaan myös etäyhteyden kautta. Tästä on sovittava etukäteen vastaavan kouluttajan kanssa.

5 Sopimuspalokunnan päällikkökurssi (4 op) Opetussuunnitelma

5.1 Yleistä

Pelastusopiston päämääränä on korkeatasoinen sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä, jolla varmistetaan sopimushenkilöstön laadukas koulutus eri puolilla Suomea. Sopimuspalokunnan päällikön tehtäväkuva muuttuu tulevien vuosien aikana ja samalla koulutus muuttuu sopimuspalokunnan päällystökoulutukseksi. Pelastuslain uudistaminen ja pelastustoimen uudelleen järjestäminen sekä sopimuspalokuntien koulutusjärjestelmän muutos ja kehittäminen asettavat muutospaineita myös sopimuspalokunnan päällikön toimenkuvaan. Opetussuunnitelman päivittämisellä varmistetaan sujuva siirtymä sopimuspalokunnan päällikkökurssin muuttumisesta entistä enemmän pelastustoimen kokonaisuutta käsitteleväksi kurssiksi, jonka tarkoituksena on kehittää sopimuspalokunnan päällystöstä pelastustoimen kehittäjiä.

Pelastustoiminnan johtaminen siirtyy mahdollisesti jatkossa entistä enemmän osaksi ryhmänjohtajakoulutusta ja tilannejohtamisen koulutusta niin, että pelastustoiminnan johtamisen koulutus vähenee sopimuspalokunnan päällystökoulutuksesta. Vapautuva tuntimäärä hyödynnetään sopimuspalokunnan päällystön laajenevaa toimenkuvaa tukevaan koulutukseen.

5.1.1 Pääsykriteerit sopimuspalokunnan päällikkökurssille

Sopimuspalokunnan päällikkökurssille pääsemisen edellytyksenä on aikaisemman Pelastusopiston hyväksymän SPEK:n opetussuunnitelman mukaisen yksikönjohtajakoulutuksen tai uuden Pelastusopiston koulutusjärjestelmän mukaisen ryhmänjohtajan koulutuksen hyväksytyt suorittaminen.

5.1.2 Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (AHOT) sekä opintojen hyväksilukeminen

Sopimushenkilöstön päällystökoulutuksessa voidaan hyväksilukea aiemmin suoritettuja opintoja sekä kokemusta. Hyväksilukeminen voi koskea kurssia kokonaisuudessaan tai sen osia. Hyväksiluettavuutta arvioitaessa lähtökohtana ovat kurssin osaamistavoitteet. Arvioinnissa otetaan huomioon myös aikaisempien opintojen laajuus, sisältö sekä ajankohta, jolloin opinnot on suoritettu.

Hyväksilukemismenettely käynnistyy vain opiskelijan aloitteesta. Formaalin oppimisen osalta opiskelijalla on velvollisuus osoittaa osaamisensa ja hänen on esitettävä todistusjäljennökset niistä opinnoista, joihin hän vetoaa. Hyväksilukemista haetaan Pelastusopiston päällikkökoulutuksesta vastaavalta. Hyväksilukemispäätöksen asiassa tekee koulutusjohtaja sopimushenkilöstön päällikkökoulutuksesta vastaavan esityksestä. Pääsääntöisesti kymmentä vuotta vanhempia opintoja ei hyväksilueta.

Non- ja informaalin oppimisen osalta opiskelijan on mahdollista käynnistää AHOT-prosessi kirjallisella hakemuksella, josta selviää, mitä osaamista hänellä on, miten ja mistä se on hankittu. Tiedot on tarvittaessa pystyttävä osoittamaan luotettaviksi dokumentein. Kirjallisen hakemuksen pohjalta opiskelijalle voidaan myöntää oikeus näyttää osaamisensa näytöllä.

5.2 Sopimuspalokunnan päällikön työnkuva

Sopimuspalokunnan toiminta jakautuu kahteen päällekkäiseen hallintorakenteeseen. Yhdistyshallinto on yhdistysrutiinien hoitoa, joka perustuu yhdistyksen toimintaa säätelevään yhdistyslakiin (503/1989). Yhdistyshallinnosta vastaa yleensä palokuntayhdistyksen puheenjohtaja. Sopimuspalokunnan pelastustoiminnan hallinnon ensisijaisena tehtävänä on valmiuden ja pelastustoiminnan varmistaminen. Pelastustoiminnan hallintoa johtaa sopimuspalokunnan päällikkö.

Sopimuspalokunnan päällikkö toimii yhdistyksensä edustajana osana alueellista pelastustoimea. Hän on luottamushenkilö, joka vastaa palokunnan pelastustoiminnan tehokkuudesta ja laadukkuudesta yhdistyksessään. Päällikön tehtävässä tarvitaan hallinnollista ja johtamistaidollista osaamista sekä monipuolisia suunnitteluvalmiuksia. Tehtävässä edellytetään hyvää tietämystä pelastustoimintaan, onnettomuuksien ehkäisyyn ja varautumiseen liittyvien tehtävien hoidosta.

Muuttuneessa pelastustoimen viranomaiskentässä korostuu viranomaisyhteistyö aluepelastuslaitoksen lisäksi muiden turvallisuusviranomaisten esim. poliisin ja hätäkeskuslaitoksen kanssa. Tehtävässä tarvitaan osaamista sopimuspalokunnan edunvalvontaan ja yhteisön positiivisen julkisuuskuvan rakentamiseen liittyvissä asioissa.

Tehtäväkuva on palokuntakohtainen ja se määräytyy palokuntasopimuksen veloitteiden mukaan. Kaikki sopimuspalokunnat osallistuvat pelastustoimintaan ja yli puolet sopimuspalokunnista myös ensivastetoimintaan. Onnettomuuksien ehkäisyssä korostuvat turvallisuusviestinnän suunnitteleminen sekä siihen liittyvien tehtävien hoitaminen. Onnettomuuksien ehkäisyyn ja varautumisessa palokunnan osallistuminen ja veloitteet vaihtelevat palokuntasopimuksen mukaan. Nykyisin monet sopimuspalokunnat ovat erikoistuneet jollakin tehtäväalueella ja sopineet siitä alueen pelastuslaitoksen kanssa.

Palokunnan päällikön perustehtäviä ovat palokunnan toiminnan johtaminen, organisoiminen ja kehittäminen. Hänen tulee saada jäsenet osallistumaan aktiivisesti toimintaan ja huolehtia uusien jäsenten rekrytoinnista. Hän antaa tehtäviä, tukee ja ohjaa niiden suorittamista sekä kannustaa henkilöstöä. Päällikön on hallittava henkilöstön motivoinnin perusteet. Hänellä pitää olla hyvät vuorovaikutus- ja neuvottelutaidot: taito hallita henkilöstökonflikteja on yksi hyvän palokunnan päällikön ominaisuuksista. Yhteiskunnan muutokset aiheuttavat haasteita sopimuspalokuntatoimintaan. Nuorten muuttaminen kasvukeskuksiin, siviilityön sitovuus, työssä käyminen oman kunnan ulkopuolella ovat aiheuttaneet sen, että sopimuspalokuntaan on vaikeampaa rekrytoida henkilöstöä. Tämä on johtanut sopimuspalokunnan henkilöstön ikääntymiseen.

Sopimuspalokunnan tuottamat palvelut ovat sen kaikkien jäsenten tuottamia palveluja. Palokunnan päällikön tulee varmistaa henkilöstöresurssien riittävyys siten, että palokuntasopimuksen mukaiset tehtävät tulevat hoidetuiksi. Päällikön on huolehdittava myös henkilöstön osaamisesta, koulutuksesta

ja toiminnan jatkuvuuden turvaamisesta. Hän vastaa osaltaan palokunnan toimintailmapiiiristä sekä jäsenten osallistumismotivaation tukemisesta.

Sopimuspalokunta tarvitsee riittävän määrän kalustoa sekä muuta varustusta. Kalusto ja varusteet ovat sopimuksen mukaisesti joko omaa tai pelastuslaitoksen sopimuspalokunnalle sijoittamaa kalustoa. Päällikkö neuvottelee pelastuslaitoksen kanssa sopimuspalokunnalle varatun kaluston sijoituksesta ja osallistuu palokunnan oman kaluston hankintaan. Sopimuspalokunnan yhtenä voimavarana on hyvä yhteistoiminta päällikön ja yhdistyksen hallituksen välillä. Palokunnan toiminta ja talous ovat aina yhteen sovitettava.

Palokunnan päällikkö toimii usein oman palokuntansa osalta pelastustoiminnan johtajana. Päällikön tulee osata sopimuspalokunnan johtaminen osana suurempaa johtamismuodostelmaa esim. suuronnettomuuksissa ja häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa. Päällikön tulee tuntea pelastustoimen valtakunnalliset onnettomuustiedottamisen edellyttämät tiedot ja taidot sekä oman alueellisen pelastuslaitoksen ohjeistukset tiedottamisesta.

Sen lisäksi hän toimii usein yhdistyksensä "toiminnanjohtajana", ja jotta työtaakka ei kasvaisi kohtuuttomaksi, on delegointi keskeinen tapa jakaa tehtäviä ja varmistaa toiminnan valmius sekä jatkuvuus. Tämä edellyttää esim. varapäällikön ja ryhmänjohtajien kouluttamista vastaaviin johtamisvalmiuksiin.

Palokunnan päällikkö on myös palokunnan keulakuva suhteessa pelastuslaitokseen ja julkisuuteen. Yhteistyön ja julkisuuskuvan merkitys on erittäin suuri palokunnan toiminnan turvaamisessa ja positiivisen yhteisökuvan rakentamisessa.

5.3 Sopimuspalokunnan päällikkökurssin tavoitteet

5.3.1 Sopimuspalokunnan päällikkökurssin arvoperusta

Sopimuspalokunnat tarvitsevat henkilöstöä, joilla on taidot ja tahto oppia jatkuvasti ja näin valmiudet uudistaa omaa osaamistaan. Osaamisella ymmärretään yhä useammin laaja-alaisten työ- ja toimintakokonaisuuksien hallintaa. Laaja-alaisen osaamisen rinnalla edellytetään usein myös vahvaa erityisosaamista sekä henkilökohtaista sitoutumista itsensä, ryhmän ja yhteisön kehittämiseen. Organisaatiot madaltuvat ja päätöksenteko – haasteellisesti – hajautuu. Asiantuntijavastuut korostuvat.

Henkilöstön kasvu ja kehittyminen ovat jatkuva oman osaamisen oppimisprosessi: pelastustoimen tieto- ja taitoperustan kehittämisen ohella on tärkeää kyetä myös uskomusten, asenteiden ja arvojen muutokseen ja ymmärryksen avartamiseen.

Vahvan perustan lisäksi tehtävissä ja toiminnassa tarvitaan yhä useammin prosessityyppisiä, teknisestä ja pelastustoimen osaamisesta riippumattomia yleisiä toimintavalmiuksia, esimerkiksi

- valmiutta kehittää käytäntöjä ja sisäistää uusia toimintatapoja, jotka auttavat hallitsemaan epävarmuutta muuttuvassa yhteiskunnassa ja muuttuvassa työelämässä,
- valmiutta arvioida ja kehittää omia vuorovaikutustaitoja,
- valmiutta hyvään ammatilliseen yhteistyöhön muiden kanssa,
- valmiutta ohjata, tukea ja kannustaa henkilöstöä oman osaamisensa hyödyntämiseen sekä taitojensa kehittämiseen,
- valmiutta hahmottaa yhteisön tulevaisuutta ja virittää aloitteellisuutta sekä johtaa vanhentuneiden tai toimimattomien käytäntöjen muuttamista.

Henkilöstön osaaminen on myös arvo-osaamista: pelastustoimen arvoperustaan sitoutuminen auttaa ratkaisemaan toiminnan oikeutusta ammatissa, työelämässä ja yhteiskunnassa.

5.3.2 Osaamisperusteinen tavoitteenasettelu

Sopimushenkilöstön kurssit on kuvattu osaamisperusteisen tavoitteenasettelun mukaisesti. Osaamistavoitteet (learning outcomes) kuvaavat, mitä opiskelijan odotetaan osaavan kurssikokonaisuuden suoritettuaan. Pyrkimyksenä on kuvata, mitä oppija tietää, ymmärtää tai kykenee tekemään oppimisen tuloksena.

Osaamistavoitteiden pohjalla ovat sopimushenkilöstön toiminnassa onnistumisen kannalta keskeiset osaamistarpeet. Kurssin osaamistavoitteet on laadittu minimitasolle. Osaamistavoitteiden laatimisella ja arvioinnilla huolehditaan siitä, että jokainen opiskelija saavuttaa vähintään ne tiedot, taidot ja asenteet, jotka ovat pohjana tehtävässä onnistumiselle ja jatkuvalla uuden tiedon rakentumiselle.

Osaamistavoitteet on kirjoitettu siten, että ne sisältävät seuraavat asiat: verbin, joka kertoo, mitä oppijan odotetaan pystyvän tekemään kurssin lopussa; sanan tai sanoja, jotka ilmaisevat, minkä asian kanssa oppija on tekemisissä; sanan tai sanoja, joita käytetään osoituksena siitä, että oppimista on saavutettu. Osaamisen tasoja on kuvattu Bloomin taksonomiaa mukailleen seuraavasti:

1. Muistamisen taso

Muistaminen voidaan määritellä kyvyksi pitää mielessä tai palauttaa mieleen asioita ilman, että niitä välttämättä ymmärretään. Tässä opetussuunnitelmassa käytetään muistamisen tasolla mm. seuraavia verbejä: *määritellä, tunnistaa, listata, kuvata, jäljitellä, muistaa*.

2. Ymmärtämisen taso

Ymmärtäminen voidaan määritellä kyvyksi tulkita opittua informaatiota. Tässä opetussuunnitelmassa käytetään ymmärtämisen tasolla mm. seuraavia verbejä: *selittää, erottaa, raportoida, avustaa, arvioida*.

3. Soveltamisen taso

Soveltaminen voidaan määritellä kyvyksi käyttää opittua materiaalia uusissa tilanteissa tai kyvyksi käyttää ideoita ja käsitteitä ongelmanratkaisussa. Tässä opetussuunnitelmassa käytetään

soveltamisen tasolla mm. seuraavia verbejä: *käyttää, valita, toimia, soveltaa, suorittaa, toteuttaa, ehdottaa, tehdä*.

4. Analysoimisen taso

Analysoiminen voidaan määritellä kyvyksi hajottaa informaatio komponenteiksi, ja etsiä niiden välisiä suhteita ja ideoita (organisatorisen rakenteen ymmärtämistä). Tässä opetussuunnitelmassa käytetään analysoimisen tasolla mm. verbiä *analysoida*.

5. Arvioimisen taso

Arvioiminen voidaan määritellä kyvyksi arvioida ajatusten ja ratkaisujen arvoa; *arvostella, tehdä johtopäätös, perustella*.

6. Luomisen taso

Luominen voidaan määritellä kyvyksi arvioida ja arvottaa materiaalia tiettyä tarkoitusta varten sekä kyvyksi saada aikaan jotain uutta; *rakentaa, laajentaa, kehittää*.

5.3.3 Sopimuspalokunnan päällikkökurssin osaamistavoitteet

Sopimuspalokunnan päällikkökurssin suorittanut osaa

Muistamisen taso

- kertoa pelastustoimen lainsäädännön ja pelastustoimen hallinnollisen järjestelmän
- kertoa oman alueensa pelastuslaitoksen kanssa laaditun sopimuksen ja pelastuslaitoksen palvelutasopäätöksen sekä muut pelastuslaitoksen toiminnan kannalta keskeiset asiakirjat

Ymmärtämisen taso

- selittää ja perustella sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmäkokonaisuuden sekä vaikutuksen pelastustoimintaan
- suunnitella palokunnan toimintaa
- selittää palokuntasopimuksen palokunnalle asettamat velvoitteet
- riskienhallinnan ja turvallisuusjohtamisen tärkeyden pelastustoimen tehtävissä ja harjoituksissa
- selittää työturvallisuuslainsäädännön vaatimukset
- selittää pelastustoiminnan johtamisjärjestelmän ja pelastustoimintaa tilapäisesti johtavan henkilön pelastuslain mukaiset toimivaltuudet

- käyttää henkilöstöjohtamista palokunnan jäsenten motivaatiota vahvistavana keinona
- rekrytoida
- selittää johtajan merkityksen henkilöturvallisuuden johtamisessa
- ylläpitää ja kehittää henkilöstön toimintakykyä
- selittää positiivisen julkisuuskuvan merkityksen palokunnalle ja pelastusalalle
- selittää sidosryhmä- ja viranomaisyhteistyön merkityksen palokunnan toimintaedellytysten varmistamisessa
- kouluttaa sisäisessä koulutuksessa rakenteellista paloturvallisuutta, paloteknisiä laitteita ja palontutkintaa

Soveltamisen taso

- johtaa palokuntaansa siten, että palokuntasopimuksen palokunnalle asettamat velvoitteet täyttyvät
- suunnitella ja johtaa sopimuspalokuntansa toteuttamaa turvallisuusviestintää pelastuslaitoksen kanssa sovitulla tavalla
- soveltaa työturvallisuuslainsäädäntöä käytäntöön
- omalta osaltaan ylläpitää palokunnan ja pelastusalan positiivista julkisuuskuvaa

Analysoimisen taso

- arvioida ja kehittää palokuntansa toimintaa

5.4 Opetussuunnitelman käsitteistö

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen – Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisella tarkoitetaan toimenpiteitä, jotka mahdollistavat opiskelijan erilaisissa tilanteissa jo hankkiman osaamisen hyväksilukemisen osaksi suoritettavaa kurssia. Osaaminen on voinut syntyä esim. aiemmissa opinnoissa, työelämässä tai harrastetoiminnassa. Tunnistamisen avulla osaaminen saadaan näkyville dokumentointia varten.

Aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisella tarkoitetaan toimenpiteitä ja käytäntöjä, joilla opiskelijan tunnistettu osaaminen arvioidaan ja dokumentoidaan. Toiminnassa keskitytään arvioimaan henkilön tunnistettua osaamista suhteessa opetussuunnitelmassa kuvattuihin

osaamistavoitteisiin ja ydinsisältöihin. Opiskelijan on esitettävä todistusjäljennökset ja muut soveltuvat dokumentit niistä suorituksista ja siitä osaamisesta, joihin hän vetoaa.

Harjoitussuunnitelma – suunnitelma, jonka mukaan koulutetaan ja harjoitellaan opetussuunnitelmassa ja toteuttamissuunnitelmassa olevien tavoitteiden mukaisia käytännön taitoja. Harjoitussuunnitelmassa kuvataan harjoituksen osaamistavoitteet, toteutustapa, käytössä olevat resurssit, aikataulu sekä harjoitukseen liittyvät turvaohjeet.

Koulutuksen järjestäjä – Pelastusopisto vastaa sopimuspalokunnan päällikkökoulutuksen opetussuunnitelmasta, toteuttamissuunnitelmasta, koulutuksen toteuttamisesta, sekä palautteen keräämisestä Webropol-kyselyllä.

Kurssi – opintojen ja opetuksen sisällöllinen ja rakenteellinen koulutuskokonaisuus, jonka tavoitteet on määritelty tässä opetussuunnitelmassa. Kurssi rakentuu lähiopetuksesta ja itsenäisistä opinnoista, ja sen laajuus ilmoitetaan opintopisteinä. Kurssi muodostuu eri osioista. Näiden välinen määrällinen suhde näkyi kurssin toteuttamissuunnitelmassa ja vaihtelee kurssikohtaisesti.

Lähiopetus – se osa kurssin opinnoista, joka merkitään toteuttamissuunnitelmaan, ja joka pidetään toteuttamissuunnitelmaan merkittynä aikana. Lähiopetusta ovat esim. oppitunnit, seminaarit, opintokäynnit, simulaatio-opetus, muodolliset ja sovelletut harjoitukset sekä mahdolliset kokeet ja tentit.

Verkko-opiskelu – se osa, joita voidaan suorittaa ohjatusti oppimisympäristössä. Opinnot voivat sisältää esimerkiksi keskustelua, ryhmitöitä, tehtäviä ja tiedonhankintaa.

Itsenäinen opiskelu – se osa kurssin opinnoista, jonka opiskelija suorittaa lähiopetuksen ulkopuolella hänelle soveltuvassa paikassa ja valitsemanaan aikana. Itsenäisissä opinnoissa opiskelijat tekevät esim. erityyppisiä oppimistehtäviä, verkko-opintoja sekä valmistautuvat kokeisiin ja tentteihin.

Kurssin vastuopettaja – nimetään Pelastusopiston opettajista jokaiselle sopimuspalokunnan päällikkökurssille. Kurssin vastuopettaja toimii Pelastusopiston, pelastuslaitosten ja palokuntien sekä kurssilaisten yhteyshenkilönä erilaisten käytännön opiskeluasioiden järjestelyissä.

Koulutusosio – on kurssin opintojen ja opetuksen sisällöllinen ja rakenteellinen perusyksikkö, jonka laajuus ja tavoitteet on määritelty tässä opetussuunnitelmassa. Koulutusosio voi koostua hyvin erityyppisestä opiskelusta: oppitunneista, luennoista, oppimis- ja harjoitustehtävistä, esitelmistä ja kokeista.

Koulutusosion vastuopettaja – opintojen suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista vastaava opettaja.

Opiskelu – opiskelijan tavoitteellista toimintaa, jota ohjaavat osaamistavoitteet ja oppiminen. Opiskelijalla on velvollisuus osallistua (hyväksilukemispäätöksiä lukuunottamatta) kaikkeen järjestettyyn opetukseen sekä ja opiskella itsenäisesti annettujen ohjeiden mukaan.

Opetussuunnitelma – opetussuunnitelmassa kuvataan sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmään kuuluvien kurssien osaamistavoitteet, ydinsisällöt ja suoritusvaatimukset. Opetussuunnitelmassa kuvataan myös arvioinnin periaatteet.

Opetussuunnitelman omistava organisaatio – sisäministeriön päättämä opetussuunnitelman valtakunnallisesta ylläpitämisestä ja kehittämisestä vastaava organisaatio – Pelastusopisto. Tämä organisaatio huolehtii myös mm. kurssien aineistotuotannosta sekä kurssien pedagogisiin toteuttamisvaihtoehtoihin valmentavasta vastaava kouluttaja -koulutuksesta.

Opinto-oikeusaika – opetussuunnitelmassa määritelty aika kurssin suorittamista varten.

Opintopiste – ilmaisee opiskeltavan opintojakson työmäärän. Yksi opintopiste vastaa keskimäärin opiskelijan 27 tunnin työpanosta. Sopimuspalokunnan päällikkökurssin laajuus on neljä (4) opintopistettä. Yksi opintopiste vastaa keskimäärin kurssilaisen 27 tunnin työpanosta. Käytännössä yhden op:n suorittamiseen vaadittava työmäärä voi vaihdella esim. henkilön opiskeluvaihtoehtojen mukaan.

Palokunnan koulutustavoite - ilmaisee ne kurssit ja muun koulutuksen, jonka mukaisesti kukin palokunta tulee tavoitteellisesti kouluttaa. Koulutustavoite vaihtelee palokunnittain. Tällä koulutuksella saavutetaan riittävä osaaminen, jolla palokunnan henkilöstö selviää pelastustehtävistä.

Pelastustoiminta – kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuesssa sekä rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia.

Sopimushenkilö – pelastustoimen järjestelmään kuuluva henkilö, joka toimii sopimuspalokunnassa.

Sopimuspalokunta – pelastustoimen järjestelmään kuuluva vapaaehtoinen palokunta, laitospalokunta, teollisuuspalokunta tai sotilaspalokunta, joka on tehnyt pelastuslaitoksen kanssa sopimuksen pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta.

Toteuttamissuunnitelma – opetussuunnitelmassa kuvatun kurssin toteuttamiseksi laadittu suunnitelma, jonka tekee Pelastusopisto, ja jossa olevien toimintojen/toimenpiteiden alueellinen soveltamisesta vastaa kurssin vastuukouluttaja. Toteuttamissuunnitelmassa täsmennetään mm.

- osaamistavoitteet
- keskeinen asiasisältö
- suositus lähiopetuksen ja itsenäisen opiskelun väliseksi suhteeksi tunteina
- suositus lähiopetuksen aikatauluksi ja tarvittavien kouluttajien määräksi
- vaadittavat suoritukset
- lähiopetuksen läsnäolovelvoitteen seuranta; poissaolojen seuraamusten määrittely
- kirjallisiin kokeisiin tuleva opiskeltava aineisto
- käytännön kokeet
- arviointiperusteet

Kurssin vastaava kouluttaja esittelee toteuttamissuunnitelman opiskelijoille ensimmäisellä kokoontumiskerralla. Toteuttamissuunnitelma tulee kurssin Moodle-alustalle.

Viikkoharjoitukset – palokunnan viikoittaisia pelastustoiminnan oppitunteja tai harjoituksia, joiden aiheet vaihtelevat palokunnan ja hälytysosaston toiminnan mukaan. Viikkoharjoitukset ylläpitävät palokunnan hälytysvalmiutta.

5.5 Opiskelumenetelmät sopimushenkilöstön päällikkökoulutuksessa

Oppiminen on ytimeltään yksilöllistä, tiedollisten käsitysten ja taidollisen valmiuden jatkuvaa rakentamista ja rakentumista sekä asioille annettavaa jatkuvasti kehittyvää merkityksenantoa. Jokainen opiskelija rakentaa ammatillisia käsityksiään elämänsä historian, työkokemuksensa, organisaatioperinteen sekä tulevaisuuden odotustensa mukaan. Koulutuksen yhtenä tavoitteena on motivoituminen jatkuvaan itsensä kehittämiseen.

Opiskelua sidotaan tavoitteellisesti ja määrätietoisesti opiskelijoiden työkokemukseen, nykyisiin tehtäviin ja työorganisaatioihin sekä pelastustoimen lähitulevaisuuden kehittämishaasteisiin. Opiskelu tähtää osaamistavoitteiden saavuttamiseen ja elinikäisen oppimisen periaatteiden omaksumiseen. Opiskelija on oppimisprosessissa vastuullinen toimija.

5.6 Sopimushenkilöstön päällikkökurssi

5.6.1 Sopimushenkilöstön päällikkökurssin opetussuunnitelman toteuttaminen

Sopimuspalokunnan päällikkökurssin opetussuunnitelma voidaan toteuttaa eri tavoin. Alla on esimerkkejä vaihtoehdoista malleista koulutuksen pedagogiseen toteutukseen.

Vaihtoehto I:	Itsenäinen opiskelu: orientaatiotehtävät Lähiopetusjakso maakunnassa (pe-su)	Itsenäinen opiskelu: oppimistehtävät verkko-opinnot Lähiopetusjakso maakunnassa (la-su)	Itsenäinen opiskelu: oppimistehtävät, verkko-opinnot	Lähiopetusjakso Pelastusopistolla (ma-pe)
Vaihtoehto II:	Lähiopetusjakso Pelastusopistolla (ma-pe)	Lähiopetusjakso Pelastusopistolla (ma-ke)	Itsenäinen opiskelu: oppimistehtävät	Lähiopetusjakso Pelastusopistolla (pe-su)

Vaihtoehto III:	Lähiopetusjakso maakunnassa (pe-su)	Itsenäinen opiskelu	Lähiopetusjakso maakunnassa (pe-su) sekä sen jälkeinen itsenäinen opiskelu	Lähiopetusjakso Pelastusopistolla (pe-su)
-----------------	---	------------------------	---	---

Kuva 1. Esimerkkejä vaihtoehtoisista koulutuksen toteutusmalleista.

5.6.2 Sopimushenkilöstön päällikkökurssin koulutusosiot

Tuntimäärä sisältää teoriaopetuksen, itsenäisen opiskelun ja oppimistehtävät.

Pelastustoimen lainsäädäntö ja hallinnollinen järjestelmä 12 t

Palokuntasopimus ja sen veloitteet sekä sivutoimisen henkilöstön asema pelastuslaitoksen työntekijänä 12 t

Riskienhallinta, turvallisuusjohtaminen, toiminnan suunnittelu sopimuspalokuntatoiminnassa 24 t

Henkilöstöjohtaminen, omanjohtajuuden kehittäminen 24 t

Pelastustoiminnan johtaminen ja viranomaisyhteistyö sekä tiedottaminen 16 t

Turvallisuusviestinnän suunnittelu ja johtaminen sekä päällystön etiketti ja käyttäytyminen 8 t

Alueellisen pelastuslaitoksen toiminta, keskeiset asiakirjat sekä valtakunnallisten ja alueellisten pelastusalan järjestöjen toiminta 4 t

Yhteiskunnallisen varautumisen perusteet ja pelastuslaitoksen rooli sekä veloitteet varautumisen järjestämisessä 8 t

Tarkemmat koulutusosiokuvaukset:

Pelastustoimen lainsäädäntö ja hallinnollinen järjestelmä (12 t)

Osaamistavoitteet

koulutusosion suoritettuaan opiskelija osaa

- luetella pelastustoimen lainsäädännön keskeiset säännökset,
- selittää viranhaltijan ja työntekijän vastuut ja velvollisuudet,
- selittää pelastustoimen alueen organisaation,
- vapaaehtois pohjalla toimivan henkilöstön hallinnon erityispiirteet.

Sisältö

pelastustoimen lainsäädäntö

pelastustoimen hallinnollinen järjestelmä

sopimuspalokunnan säädöspohjainen asema

Oppimismenetelmät

lähiopetus, oppimistehtävät

Oppimateriaali ja oppimisympäristöt

Pelastuslaki (379/2011)

Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011)

Vastuuopettajan jakama muu aineisto

Palokuntasopimus ja sen velvoitteet sekä sivutoimisen henkilöstön asema pelastuslaitoksen työntekijänä (12 t)

Osaamistavoitteet

koulutusosion suoritettuaan opiskelija osaa

- selittää sopimuspalokunnan aseman pelastustoimen järjestelmässä sekä palokuntasopimuksen tuomat vastuut ja velvoitteet sopimuspalokunnalle,
- kertoa tyypillisen aluesopimuksen ja eri palokuntasopimusmuotojen rakenteen sekä sisällön,
- toimia neuvottelijana palokuntasopimusta laadittaessa,
- palokuntasopimuskäytännön ja yhteistoiminnan periaatteet pelastusviranomaisen kanssa.

Sisältö

sopimuspalokunnan asema säädösten pohjalta

Sopimuspalokuntien Liiton mallisopimusohjat

palokuntasopimuksen velvoittavuus

sopimuskäytännöt ja palokuntasopimuksen kautta toteutettava yhteistyö

pelastusviranomaisten kanssa

työterveyshuolto ja työturvallisuuslainsäädäntö

Oppimismenetelmät

lähiopetus ja oppimistehtävät

Oppimateriaali ja oppimisympäristöt

Pelastuslaki (379/2011) ja asetus pelastustoimesta (407/2011)

Työturvallisuuslaki (738/2002)

Yhdistyslaki (503/1989)

Työterveyshuolto sopimuspalokunnissa SM julkaisu 2013

Sopimuspalokuntien Liiton mallisopimukset

luentomonisteet

oman palokunnan palokuntasopimus ja oman alueen aluesopimus

Riskienhallinta, turvallisuusjohtaminen, toiminnansuunnittelu sopimuspalokuntatoiminnassa (24 t)

Osaamistavoitteet

koulutusosion suoritettuaan opiskelija osaa

- tehdä palokuntatoiminnan vuosisuunnitelman,
- selittää ennakkosuunnittelun tärkeyden palokunnan toiminnan varmistamisessa ja kehittämisessä,
- toimia riskienhallinnan ja työturvallisuuden periaatteiden mukaan.

Sisältö

Vuosisuunnittelun perusteet

- pelastustoimintaan liittyvä suunnittelu; koulutussuunnittelu ja muu henkilöstön pelastusosaamisen kehittäminen
- palokunnan osallistuminen onnettomuuksien ehkäisyyn ja varautumisen toimintoihin
- hälytys-, nuoriso-, nais- ja tukiosastojen toiminnan suunnittelu
- viranomaisyhteistyö
- palokunnan toiminnan turvaaminen
- jäsenrekrytointi, positiivisen julkisuuden rakentaminen
- vaarojen ja haittojen arviointi omassa palokunnassaan

Oppimismenetelmät

ennakkotehtävä, lähiopetus, oppimistehtävät verkkotuettuna oppimisena (Moodle), työryhmätyöskentely verkossa ja kontaktiopetuksessa

Oppimateriaali ja oppimisympäristöt

Palokuntayhdistys toimii. SSPL:n julkaisu 2012

Palokuntatapahtuman järjestämisopas. SPEK 2009

Nuoriso-osaston turvallisuusohje. SPEK 2013

Sopimuspalokunta strategia 2020. SSPL:n julkaisu 2012

Hyvinvoiva sopimuspalokunta. SSPL:n julkaisu 2012

Riskien arviointi pelastuslaitoksissa. Työterveyshuollon ohje

Henkilöstöjohtaminen, omanjohtajuuden kehittäminen (24 t)

Osaamistavoitteet

koulutusosion suoritettuaan opiskelija osaa

- johtaa henkilöstöä kehittävässä ja myönteisessä ilmapiirissä,
- itsensä johtamisen periaatteet ja osaa toimia hyvässä vuorovaikutuksessa johtajana,
- selittää henkilöstöriskien merkityksen ja mahdolliset vaikutukset,
- henkilöstön johtamisen, motivoinnin ja sitouttamisen sopimuspalokuntatoimintaan.

Sisältö

henkilöstöriskit

oman johtajuuden kehittäminen

vuorovaikutusjohtaminen

organisaatioviestinnän eri osa-alueet

työilmapiiri ja työyhteisön hyvinvointi

Oppimismenetelmät

lähiopetus, oppimistehtävät verkkotuettuna oppimisena (Moodle), työryhmätyöskentely verkossa ja kontaktiopetuksessa

Oppimateriaali ja oppimisympäristöt

Moodle-oppimisympäristö

Pelastustoiminnan johtaminen ja viranomaisyhteistyö sekä tiedottaminen (16 t)

Osaamistavoitteet

koulutusosion suoritettuaan opiskelija osaa

- soveltaa pelastustoiminnan johtamisen teoreettisia perusteita,
- soveltaa pelastustoimen viestiliikennettä osana johtamisjärjestelmää,
- pelastusjoukkueen johtamisen perusteet,
- soveltaa pelastusjoukkueen suorituskykyä eri onnettomuustilanteiden pelastustehtävissä,
- selittää eri yhteistoimintaviranomaisten tehtävät ja niiden yhteistoiminnan onnettomuustilanteissa,
- kertoa viestinnän sekä tiedottamisen merkityksen osana pelastustoiminnan johtamista,
- käyttää Virve-järjestelmää johtamisessa.

Sisältö

pelastustoiminnan johtamisen teoreettinen viitekehys ja johtamisprosessi

pelastustoiminnan organisaatiot ja organisaatiojohtaminen

taktiikka pelastustoiminnassa

pelastusryhmän ja -joukkueen johtaminen eri onnettomuustyypeissä

viranomaisyhteistyö

tiedottaminen pelastustoiminnassa

Oppimismenetelmät

lähiopetus, oppimistehtävät, harjoitukset

Oppimateriaali ja oppimisympäristöt

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje SM julkaisu 21/2012

Pelastustoimen Virve-viestiohje SM julkaisu 24/2011

Laki vaaratiedotteesta (466/2012)

Nieminen, J. Rakennuspalojenyleispätevät ilmiöt. Pelastusopiston julkaisu 1/2008.

vastuuopettajan jakama muu aineisto

Turvallisuusviestinnän suunnittelu ja johtaminen sekä päällystön etiketti ja käyttäytyminen (8t)

Osaamistavoitteet

koulutusosion suoritettuaan opiskelija osaa

- kertoa positiivisen julkikuvan tärkeyden palokunnan toiminnassa ja pitää turvallisuusviestintää tärkeänä,
- ohjata palokuntaansa pelastustoimen eettisten arvojen pohjalta ja pitää suhdetoimintaa sidosryhmiin tärkeänä,
- edustaa esimerkillisesti palokuntaansa edustustilaisuuksissa ja kehittää esiintymistaitojaan.

Sisältö

eettiset arvot julkikuvarakentajana

media, tiedottaminen ja turvallisuusviestintä

PR- ja suhdetoiminta

neuvottelutaito, esiintymisvalmiudet

Oppimismenetelmät

etätehtävä; palokunnan esiintyminen ja edustaminen julkisesti

lähiopetukseen osallistuminen

Oppimateriaali ja oppimisympäristöt

Parviainen, Mervi 2015. Pidetään kiinni etiketistä. SPPL

Pelastustoimen eettiset arvot, SPPL

Turvallisuusviestinnän oppaat. SPPL

Palokuntien merkit, SPEK 2013

Palokuntalaisen pukuohje, SPEK 2013

24/365 Palokuntalaisuus Suomessa, Teija Mankinen /SPEK 2013

oman pelastuslaitoksen ohje turvallisuusviestinnästä

luentoaineisto

Alueellisen pelastuslaitoksen toiminta, keskeiset asiakirjat sekä valtakunnallisten ja alueellisten pelastusalan järjestöjen toiminta (4 t)

Osaamistavoitteet

koulutussuorituksen suoritettuaan opiskelija osaa

- selittää oman palokuntasopimuksen perusteet ja tuntee oman pelastuslaitoksen toiminnan,
- selittää sopimuspalokunnan toiminnan osana pelastuslaitoksen toimintaa ja osana valtakunnallista pelastustoimea,
- selittää pelastusalan järjestöjen toimintaa,
- kertoa sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmäkokonaisuuden.

Sisältö

Oman alueen pelastuslaitoksen toiminta ja yhteistyön kehittäminen

Valtakunnallisten pelastusalan järjestöjen toiminnan tunteminen

Oppimismenetelmät

luennot ja julkaisujen hyödyntäminen oppimistehtävissä

Oppimateriaali ja oppimisympäristöt

Palokuntasopimukset Suomessa - loppuraportti SSPL 2010

Sopimuspalokuntien lähtövarmuus. SSPL julkaisu 2013

Palokuntayhdistys toimii. SSPL julkaisu 2012

oman pelastuslaitoksen palvelutasopäätös

Yhteiskunnallisen varautumisen perusteet ja pelastuslaitoksen rooli sekä velvoitteet varautumisen järjestämisessä (8 t)

Osaamistavoitteet

koulutusosion suoritettuaan opiskelija osaa

- selittää pelastustoimen ja sopimuspalokunnan roolin yhteiskunnallisen varautumisen osana,
- selittää sopimuspalokunnan toiminnan rooli yhteiskunnan häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa,

Sisältö

Yhteiskunnallisen varautumisjärjestelmän tunteminen

Oppimismenetelmät

luennot ja julkaisujen hyödyntäminen oppimistehtävässä

Oppimateriaali ja oppimisympäristöt

Valmiuslaki 1552/2011

Yhteiskunnan turvallisuusstrategia Valtioneuvoton periaatepäätös 2017

Oppitunneilla ja Moodle oppimisympäristössä jaetut materiaalit

5.7 Opintoja koskevia ohjeita

5.7.1 Suoritustavat

Opintojen suoritustavat kerrotaan opetussuunnitelmassa ja ne tarkentuvat kurssin toteutussuunnitelmassa. Opiskelu voi olla erilaista kurssin opiskeluun liittyvää työtä, kuten lähi- ja monimuoto- tai verkko-opetukseen osallistumista, oppimistehtävien tekemistä, harjoitusten suunnittelua, harjoitusalueilla tapahtuviin harjoituksiin osallistumista, kalustonhuoltoa tai näyttökokeeseen tai tenttiin valmistautumista.

Opiskelija voi uusia hylätyn suorituksen kurssin opiskelun aikaisilla läpäisyvaatimuksilla kaksi kertaa. Opiskelija voi täydentää suorituksiaan sopimalla tästä kurssin vastuopettajan kanssa.

Opintosuoritus voidaan hylätä, mikäli opiskelija on sitä suorittaessaan syyllistynyt vilppiin. Opiskelijaa, joka on Pelastusopiston piirissä harjoittanut opinnoissaan vilppiä, voidaan rangaista. Pelastusopistosta annetun lain (607/2006) 30 ja 31 §:ssä säädetään rangaistuksesta ja menettelystä kurinpitoasiassa. Oikaisumenettelystä säädetään Pelastusopistosta annetun lain 37 ja 38 §:ssä.

5.7.2 Sopimuspalokunnan päällikkökurssin arviointi ja rekisteröinti

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan opiskelijan opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan opiskelijaa opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voi osallistua kouluttajien lisäksi esim. opiskelija itse. Opiskelijan suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Arvioinnissa korostetaan myös ns. jatkuvan näytön huomioon ottamista. Siten esimerkiksi opiskelijan huolellisuus, aktiivisuus, poissaolot, tehtävien suorittaminen ja vastaavat tekijät voivat vaikuttaa arviointiin. Jatkuvan näytön arviointi on yleensä varsin subjektiivista, joten sen käyttöä arviointiperusteena on käytettävä harkiten silloin, kun tavoitteiden saavuttamista voidaan luotettavasti arvioida tavanomaisin keinoin.

Kurssin sisältö, osaamistavoitteet, arviointiperusteet ja -asteikko päätetään opetussuunnitelmassa ja esitellään opintojakson alussa.

Sopimuspalokunnan päällikkökurssin lopussa järjestetään osaamisenkartoitus, jossa arvioidaan kurssin tavoitteiden saavuttamista ja opetuksen ydinsisältöjen hallintaa. Hyväksytyyn suoritukseen edellytetään 50% oikeaa suoritusta. Oppilaalla on oikeus uusia osaamisenkartoitus yhden kerran kurssin aikana. Mikäli oppilas ei sittenkään onnistu saamaan osaamiskartoituksesta hyväksytyä suoritusta, tulee hänen opiskella kurssiaineistoa uudelleen ja hän voi suorittaa kartoituksen aikaisintaan kolmen (3) kuukauden kuluttua ensimmäisestä osaamisen kartoituksesta. Hyväksytyistä suorituksista käytetään numeraalista asteikkoa 1 – 5 seuraavasti:

5 = kiitettävä

4 = erittäin hyvä

3 = hyvä

2 = tyydyttävä

1 = tyydyttävä

Opiskelijalle varataan tilaisuus tutustua arvioituun kirjalliseen tai muuten tallennettuun opintosuoritukseen. Suoritukset säilytetään kuuden kuukauden ajan tulosten julkistamisesta. Kurssilaisilta pyydetään kurssin lopussa kirjallinen palaute kurssista. Saatua palautetta käytetään kurssin kehittämiseen

Kurssin hyväksytysti suorittaneille annetaan todistus, jossa mainitaan kurssin laajuus opintopisteinä, opintojaksot ja niiden laajuus tuntimäärän mukaan sekä sanallinen yleisarvosana kurssista.

5.7.3 Oikaisuvaatimus

Arviointiin tai hyväksilukupäätökseen tyytymätön opiskelija voi pyytää oikaisua arvioinnin suorittaneelta 14 päivän kuluessa siitä, kun opiskelija on saanut arvioinnin tulokset ja arviointiperusteiden soveltamisen tai hyväksilukupäätöksen perustelut tietoonsa. Oikaisuvaatimukseen on vastattava viimeistään 14 päivän kuluessa oikaisuvaatimuksen saapumisesta. Edelleen arviointiin tai hyväksilukupäätökseen tyytymätön opiskelija voi hakea oikaisua Pelastusopiston oikaisu- ja kurinpitolautakunnalta 14 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut tiedon päätöksestä. (Laki Pelastusopistosta 37 ja 38 §.)

6 Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssi (6op) Opetussuunnitelma

6.1 Yleistä

Pelastusopiston päämääränä on korkeatasoinen sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä, jolla varmistetaan sopimushenkilöstön laadukas koulutus eri puolilla Suomea. Teollisuuspalopäällikön toimenkuva on muuttunut Suomessa viimeisten vuosien aikana palopäälliköstä yrityksen tai laitoksen kokonaisturvallisuudesta vastaavaksi henkilöksi sekä turvallisuuden kehittäjäksi. Teollisuuspalopäällikkö kurssia on kehitetty muuttuvien vaatimusten mukaisesti. Seuraavat vuodet muuttavat myös kurssin vaatimuksia, koska pelastustoimen koulutusjärjestelmä ja pelastustoimen uudistus sekä pelastuslain muutos asettavat kurssille uusia vaatimuksia.

6.1.1 Pääsykriteerit sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssille

Opiskelijoiksi valitaan ensisijaisesti oman toimensa ohella teollisuus- tai liikelaitoksen turvallisuusorganisaatioon kuuluvia henkilöitä. Opiskelijavalinnat kurssille tapahtuvat Pelastusopiston tekemän tarveharkinnan perusteella ottamalla huomioon hakijan asema yrityksen turvallisuusorganisaatiossa sekä mahdolliset työntajan, pelastusviranomaisen ja vakuutusyhtiön antamat suositukset. Saman yrityksen samasta toimipisteestä hakeneista hakijoista pyydetään tarvittaessa yrityksen esittämä ensisijaisuusjärjestys.

6.1.2 Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (AHOT) sekä opintojen hyväksilukeminen

Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssilla voidaan hyväksilukea aiemmin suoritettuja opintoja sekä kokemusta. Hyväksilukeminen voi koskea kurssia kokonaisuudessaan tai sen osia. Hyväksiluettavuutta arvioitaessa lähtökohtana on kurssin osaamistavoitteet. Arvioinnissa otetaan huomioon myös aikaisempien opintojen laajuus, sisältö sekä ajankohta, jolloin opinnot on suoritettu.

Hyväksilukemismenettely käynnistyy vain opiskelijan aloitteesta. Formaalin oppimisen osalta opiskelijalla on velvollisuus osoittaa osaamisensa ja hänen on esitettävä todistusjäljennökset niistä opinnoista, joihin hän vetoaa. Hyväksilukemista haetaan Pelastusopiston kouluttajakoulutuksesta vastaavalta. Hyväksilukemispäätöksen asiassa tekee koulutusjohtaja sopimushenkilöstön kouluttajakoulutuksesta vastaavan esityksestä. Pääsääntöisesti kymmentä vuotta vanhempia opintoja ei hyväksiluketa.

Non- ja informaalin oppimisen osalta opiskelijan on mahdollista käynnistää AHOT-prosessi kirjallisella hakemuksella, josta selviää mitä osaamista hänellä on, miten ja mistä se on hankittu. Tiedot on tarvittaessa pystyttävä osoittamaan luotettaviksi dokumentein. Kirjallisen hakemuksen pohjalta opiskelijalle voidaan myöntää oikeus näyttää osaamisensa näytöllä.

6.2 Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön työnkuva

Teollisuus- ja laitospäällikkö on yrityksen tai laitoksen tehtävään nimeämä henkilö, joka vastaa laitoksen palosuojelu- ja turvallisuusorganisaation toiminnan tehokkuuden ja laadukkuuden lisäksi myös laitoksen ennakoidun toiminnan ja varautumisen järjestelyistä. Tehtävä voi olla kokopäiväinen tai oman toimen ohella. Päällikön tehtävässä tarvitaan hallinnollista ja johtamistaidollista osaamista, monipuolisia suunnitteluvalmiuksia, onnettomuuksien ehkäisyn, pelastustoiminnan ja väestönsuojelun edellyttämää osaamista sekä ja yrityksen positiivisen julkisuuskuvan rakentamiseen liittyvää osaamista.

Tehtäväkuva on teollisuus- ja laitospäällikön ja se vaihtelee yrityksen tai laitoksen luonteen mukaan. Teollisuus- ja laitospäällikön ensisijaisena tehtävänä on huolehtia tehtaan tai laitoksen ennaltaehkäisevän toiminnan suunnittelusta ja organisoinnista sekä tietysti onnettomuustilanteiden ja vahinkojen torjuntatoimenpiteiden operatiivisista järjestelyistä. Näiden laajuus ja luonne vaihtelevat toimialoittain. Edellä mainittujen ohella tarvitaan ohjausta ja valvontaa siitä, että asiat tehdään sovitulla tavalla.

Merkittävä tehtävä on kuitenkin yrityksen koko henkilökunnan koulutustasosta huolehtiminen ja ennakoidun käytäntöjen sulauttaminen osaksi jokapäiväistä toimintaa. Hänen tulee saada yrityksen henkilöstö ja mahdolliset palokunnan jäsenet osallistumaan täysipainoisesti toimintaan. Hän delegoi tehtäviä, tukee ja ohjaa niiden suorittamista sekä kannustaa henkilöstöä. Päällikön on hallittava henkilöstön motivoinnin perusteet. Hänellä pitää olla hyvät vuorovaikutus- ja neuvottelutaidot.

Laitoksen turvallisuus- ja palosuojeluorganisaation palvelut ovat aina jäsenten tuottamia palveluja. Palokunnan päällikön tulee varmistaa henkilöstöresurssien riittävyys siten, että yrityksen asettamat turvallisuustavoitteet tulevat hoidettua. On huolehdittava myös henkilöstön osaamisesta, koulutuksesta ja jatkuvuuden turvaamisesta. Päällikkö vastaa palosuojeluorganisaation toimintailmapiiristä sekä jäsenten osallistumismotivaation tukemisesta.

Laitoksen palosuojeluorganisaatio tarvitsee yrityksen luonne huomioon ottaen riittävän määrän kalustoa sekä muuta varustusta. Päällikön tehtävänä on pitää yrityksen johto ajan tasalla palo- ja pelastusasioiden tasosta sekä neuvotella yrityksen johdon kanssa näissä tarvittavien resurssien hankinnasta. Päällikkö vastaa myös palokunnan budjetoinnista ja taloudesta.

Teollisuus- ja laitospäällikön tehtävänä on hoitaa yrityksessä yhteyksiä eri viranomaisiin ja sidosryhmiin, kuten pelastuslaitokseen, poliisiin, yms.

Palopäällikkö on tehtaan/laitoksen palosuojeluorganisaation ylin johtaja. Johtamisen delegointi on keskeinen tapa jakaa taakkaa sekä varmistaa valmiutta ja jatkuvuutta. Tämä edellyttää esim. varapäällikön ja ryhmänjohtajien kouluttamista vastaaviin johtamisvalmiuksiin.

6.3 Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin tavoitteet

6.3.1 Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön opintojen arvoperusta

Teollisuus- ja laitospalokunnat tarvitsevat henkilöstöä, joilla on taidot ja tahto oppia jatkuvasti ja näin valmiudet uudistaa omaa osaamistaan. Osaamisella ymmärretään yhä useammin laaja-alaisen työ- ja toimintakokonaisuuksien hallintaa. Laaja-alaisen osaamisen rinnalla edellytetään usein myös vahvaa erityisosaamista sekä henkilökohtaista sitoutumista itsensä, ryhmän ja yhteisön kehittämiseen. Organisaatiot madaltuvat ja päätöksenteko – haasteellisesti – hajautuu. Asiantuntijavastuut korostuvat.

Henkilöstön kasvu ja kehittyminen ovat jatkuva oman osaamisen oppimisprosessi: pelastustoimen tieto- ja taitoperustan kehittämisen ohella on tärkeää kyetä myös uskomusten, asenteiden ja arvojen muutokseen ja ymmärryksen avartamiseen.

Vahvan perustan lisäksi tehtävissä ja toiminnassa tarvitaan yhä useammin prosessityyppisiä, teknisestä ja pelastustoimen osaamisesta riippumattomia yleisiä toimintavalmiuksia, esimerkiksi

- valmiutta kehittää käytäntöjä ja sisäistää uusia toimintatapoja, jotka auttavat hallitsemaan epävarmuutta muuttuvassa yhteiskunnassa ja muuttuvassa työelämässä,
- valmiutta arvioida ja kehittää omia vuorovaikutustaitoja,
- valmiutta hyvään ammatilliseen yhteistyöhön muiden kanssa,
- valmiutta ohjata, tukea ja kannustaa henkilöstöä oman osaamisensa hyödyntämiseen sekä taitojensa kehittämiseen,
- valmiutta hahmottaa yhteisön tulevaisuutta ja virittää aloitteellisuutta sekä johtaa vanhentuneiden tai toimimattomien käytäntöjen muuttamista.

Henkilöstön osaaminen on myös arvo-osaamista: pelastustoimen arvoperustaan sitoutuminen auttaa ratkaisemaan toiminnan oikeutusta ammatissa, työelämässä ja yhteiskunnassa.

6.3.2 Osaamisperusteinen tavoitteenasettelu

Sopimushenkilöstön kurssit on kuvattu osaamisperusteisen tavoitteenasettelun mukaisesti. Osaamistavoitteet (learning outcomes) kuvaavat, mitä opiskelijan odotetaan osaavan kurssikokonaisuuden suoritettuaan. Pyrkimyksenä on kuvata, mitä oppija tietää, ymmärtää tai kykenee tekemään oppimisen tuloksena.

Osaamistavoitteiden pohjalla ovat sopimushenkilöstön toiminnassa onnistumisen kannalta keskeiset osaamistarpeet. Kurssin osaamistavoitteet on laadittu minimitasolle. Osaamistavoitteiden laatimisella ja arvioinnilla huolehditaan siitä, että jokainen opiskelija saavuttaa vähintään ne tiedot, taidot ja asenteet, jotka ovat pohjana tehtävässä onnistumiselle ja jatkuvalla uuden tiedon rakentumiselle.

Osaamistavoitteet ovat kirjoitettu siten, että ne sisältävät seuraavat asiat: verbin, joka kertoo, mitä oppijan odotetaan pystyvän tekemään kurssin lopussa; sanan tai sanoja, jotka ilmaisevat, minkä asian kanssa oppija on tekemisissä; sanan tai sanoja, joita käytetään osoituksena siitä, että oppimista on saavutettu. Osaamisen tasoja on kuvattu Bloomin taksonomiaa mukailleen seuraavasti:

1. Muistamisen taso

Muistaminen voidaan määritellä kyvyksi pitää mielessä tai palauttaa mieleen asioita ilman, että niitä välttämättä ymmärretään. Tässä opetussuunnitelmassa käytetään muistamisen tasolla mm. seuraavia verbejä: *määritellä, tunnistaa, listata, kuvata, jäljitellä, muistaa.*

2. Ymmärtämisen taso

Ymmärtäminen voidaan määritellä kyvyksi tulkita opittua informaatiota. Tässä opetussuunnitelmassa käytetään ymmärtämisen tasolla mm. seuraavia verbejä: *selittää, erottaa, raportoida, avustaa, arvioida.*

3. Soveltamisen taso

Soveltaminen voidaan määritellä kyvyksi käyttää opittua materiaalia uusissa tilanteissa tai kyvyksi käyttää ideoita ja käsitteitä ongelmanratkaisussa. Tässä opetussuunnitelmassa käytetään soveltamisen tasolla mm. seuraavia verbejä: *käyttää, valita, toimia, soveltaa, suorittaa, toteuttaa, ehdottaa, tehdä.*

4. Analysoimisen taso

Analysoiminen voidaan määritellä kyvyksi hajottaa informaatio komponenteiksi, ja etsiä niiden välisiä suhteita ja ideoita (organisatorisen rakenteen ymmärtämistä). Tässä opetussuunnitelmassa käytetään analysoimisen tasolla mm. verbiä *analysoida.*

5. Arvioimisen taso

Arvioiminen voidaan määritellä kyvyksi arvioida ajatusten ja ratkaisujen arvoa; *arvostella, tehdä johtopäätös, perustella.*

6. Luomisen taso

Luominen voidaan määritellä kyvyksi arvioida ja arvottaa materiaalia tiettyä tarkoitusta varten sekä kyvyksi saada aikaan jotain uutta; *rakentaa, laajentaa, kehittää.*

6.3.3 Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin osaamistavoitteet

Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin suorittanut osaa

Muistamisen taso

- kertoa pelastustoimen lainsäädännön ja pelastustoimen hallinnollisen järjestelmän,
- kertoa teollisuus- tai laitospalokunnan tehtävät pelastustoimessa,

Ymmärtämisen taso

- selittää ja perustella sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmäkokonaisuuden sekä vaikutuksen pelastustoimintaan,
- suunnitella palokunnan toimintaa,
- selittää palokuntasopimuksen palokunnalle asettamat velvoitteet,
- ymmärtää riskienhallinnan ja turvallisuusjohtamisen tärkeyden pelastustoimen tehtävissä ja harjoituksissa,
- selittää työturvallisuuslainsäädännön vaatimukset,
- selittää pelastustoiminnan johtamisjärjestelmän ja pelastustoimintaa tilapäisesti johtavan henkilön pelastuslain mukaiset toimivaltuudet,
- käyttää henkilöstöjohtamista palokunnan jäsenten motivaatiota vahvistavana keinona,
- rekrytoida,
- selittää johtajan merkityksen henkilöturvallisuuden johtamisessa,
- ylläpitää ja kehittää henkilöstön toimintakykyä,
- selittää positiivisen julkisuuskuvan merkityksen palokunnalle ja pelastusalalle,
- selittää sidosryhmä- ja viranomaisyhteistyön merkityksen palokunnan toimintaedellytysten varmistamisessa,
- kouluttaa sisäisessä koulutuksessa rakenteellista paloturvallisuutta, paloteknisiä laitteita ja palontutkintaa,

Soveltamisen taso

- johtaa teollisuus- tai laitospalokuntaansa siten, että palokuntasopimuksen palokunnalle asettamat velvoitteet täyttyvät,
- suunnitella ja johtaa teollisuus- tai laitospalokuntansa toteuttamaa turvallisuusviestintää,
- soveltaa työturvallisuuslainsäädäntöä käytäntöön,
- omalta osaltaan ylläpitää palokunnan ja pelastusalan positiivista julkisuuskuvaa,

Analysoimisen taso

- arvioida ja kehittää teollisuus- tai laitospalokuntansa toimintaa.

6.4 Opetussuunnitelman käsitteistö

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen – Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisella tarkoitetaan toimenpiteitä, jotka mahdollistavat opiskelijan erilaisissa tilanteissa jo hankkiman osaamisen hyväksilukemisen osaksi suoritettavaa kurssia. Osaaminen on voinut syntyä esim. aiemmissa opinnoissa, työelämässä tai harrastetoiminnassa. Tunnistamisen avulla osaaminen saadaan näkyville dokumentointia varten.

Aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisella tarkoitetaan toimenpiteitä ja käytäntöjä, joilla opiskelijan tunnistettu osaaminen arvioidaan ja dokumentoidaan. Toiminnassa keskitytään arvioimaan henkilön tunnistettua osaamista suhteessa opetussuunnitelmassa kuvattuihin osaamistavoitteisiin ja ydinsisältöihin. Opiskelijan on esitettävä todistusjäljennökset ja muut soveltuvat dokumentit niistä suorituksista ja siitä osaamisesta, joihin hän vetoaa.

Harjoitussuunnitelma – suunnitelma, jonka mukaan koulutetaan ja harjoitellaan opetussuunnitelmassa ja toteuttamissuunnitelmassa olevien tavoitteiden mukaisia käytännön taitoja. Harjoitussuunnitelmassa kuvataan harjoituksen osaamistavoitteet, toteutustapa, käytössä olevat resurssit, aikataulu sekä harjoitukseen liittyvät turvaohjeet.

Koulutuksen järjestäjä – Pelastusopisto vastaa sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin toteuttamissuunnitelmasta ja koulutuksen toteuttamisesta, sekä palautteen keräämisestä Webropol-kyselyllä.

Koulutusosio – on kurssin opintojen ja opetuksen sisällöllinen ja rakenteellinen perusyksikkö, jonka laajuus ja tavoitteet on määritelty tässä opetussuunnitelmassa. Koulutusosio voi koostua hyvin erityyppisestä opiskelusta: oppitunneista, luennoista, oppimis- ja harjoitustehtävistä, esitelmistä ja kokeista.

Koulutusosion vastuupettaja – opintojen suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista vastaava opettaja.

Kurssi – opintojen ja opetuksen sisällöllinen ja rakenteellinen perusyksikkö, jonka tavoitteet on määritelty tässä opetussuunnitelmassa. Kurssi rakentuu lähiopetuksesta ja itsenäisistä opinnoista, ja sen laajuus ilmoitetaan opintopisteinä. Kurssi muodostuu eri koulutusosioista. Näiden välinen määrällinen suhde näkyy kurssin toteuttamissuunnitelmassa ja vaihtelee kurssikohtaisesti.

Lähiopetus – se osa kurssin opinnoista, joka merkitään toteuttamissuunnitelmaan, ja joka pidetään toteuttamissuunnitelmaan merkittynä aikana. Lähiopetusta ovat esim. oppitunnit, seminaarit, opintokäynnit, simulaatio-opetus, muodolliset ja sovelletut harjoitukset sekä mahdolliset kokeet ja tentit.

Verkko-opiskelu – se osa, joita voidaan suorittaa ohjatusti oppimisympäristössä. Opinnot voivat sisältää esimerkiksi keskustelua, ryhmätöitä, tehtäviä ja tiedonhankintaa.

Itsenäinen opiskelu – se osa kurssin opinnoista, jonka opiskelija suorittaa lähiopetuksen ulkopuolella hänelle soveltuvassa paikassa ja valitsemana aikana. Itsenäisissä opinnoissa opiskelijat tekevät esim. erityyppisiä oppimistehtäviä, verkko-opintoja sekä valmistautuvat kokeisiin ja tentteihin.

Kurssin vastuupettaja – nimetään Pelastusopiston opettajista jokaiselle teollisuus- ja laitospalokunnan päällikkökurssille. Kurssin vastuupettaja toimii Pelastusopiston, pelastuslaitosten ja palokuntien sekä kurssilaisten yhteyshenkilönä erilaisten käytännön opiskeluasioiden järjestelyissä.

Opiskelu – opiskelijan tavoitteellista toimintaa, jota ohjaavat osaamistavoitteet ja oppiminen. Opiskelijalla on velvollisuus osallistua (hyväksilukemispäätöksiä lukuunottamatta) kaikkeen järjestettyyn opetukseen sekä ja opiskella itsenäisesti annettujen ohjeiden mukaan.

Opetussuunnitelma – opetussuunnitelmassa kuvataan sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmään kuuluvien kurssien osaamistavoitteet, ydinsisällöt ja suoritusvaatimukset. Opetussuunnitelmassa kuvataan myös arvioinnin periaatteet.

Opetussuunnitelman omistava organisaatio – sisäministeriön päättämä opetussuunnitelman valtakunnallisesta ylläpitämisestä ja kehittämisestä vastaava organisaatio – Pelastusopisto. Tämä organisaatio huolehtii myös mm. kurssien aineistotuotannosta sekä kurssien pedagogisiin toteuttamisvaihtoehtoihin valmentavasta kouluttajakoulutuksesta.

Opinto-oikeusaika – opetussuunnitelmassa määritelty aika kurssin suorittamista varten.

Opintopiste – ilmaisee opiskeltavan opintojakson työmäärän. Yksi opintopiste vastaa keskimäärin opiskelijan 27 tunnin työpanosta. Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin laajuus on kuusi (6) opintopistettä. Yksi opintopiste vastaa keskimäärin kurssilaisen 27 tunnin työpanosta. Käytännössä yhden op:n suorittamiseen vaadittava työmäärä voi vaihdella esim. henkilön opiskeluvaihtelun mukaan.

Palokunnan koulutustavoite - ilmaisee ne kurssit ja muun koulutuksen, jonka mukaisesti kukin palokunta tulee tavoitteellisesti kouluttaa. Koulutustavoite vaihtelee palokunnittain. Tällä koulutuksella saavutetaan riittävä osaaminen, jolla palokunnan henkilöstö selviää pelastustehtävistä.

Pelastustoiminta – kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuesssa sekä rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia.

Sopimushenkilö on pelastustoimen järjestelmään kuuluva henkilö, joka toimii sopimuspalokunnassa.

Sopimuspalokunta – on pelastustoimen järjestelmään kuuluva vapaaehtoinen palokunta, laitospalokunta, teollisuuspalokunta tai sotilaspalokunta, joka on tehnyt pelastuslaitoksen kanssa sopimuksen pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta.

Toteuttamissuunnitelma – opetussuunnitelmassa kuvatun kurssin toteuttamiseksi laadittu suunnitelma, jonka tekee Pelastusopisto ja jossa olevien toimintojen/toimenpiteiden alueellinen soveltamisesta vastaa kurssin vastuukouluttaja. Toteuttamissuunnitelmassa täsmennetään mm.

- osaamistavoitteet
- keskeinen asiasisältö
- suositus lähiopetuksen ja itsenäisen opiskelun väliseksi suhteeksi tunteina
- suositus lähiopetuksen aikatauluksi ja tarvittavien kouluttajien määräksi
- vaadittavat suoritukset
- lähiopetuksen läsnäolovelvoitteen seuranta; poissaolojen seuraamusten määrittely
- kirjallisiin kokeisiin tuleva opiskeltava aineisto
- käytännön kokeet
- arviointiperusteet

Kurssin vastaava kouluttaja esittelee toteuttamissuunnitelman opiskelijoille ensimmäisellä kokoontumiskerralla. Toteuttamissuunnitelma tulee kurssin Moodle-alustalle.

Viikkoharjoitukset – palokunnan viikoittaisia pelastustoiminnan oppitunteja tai harjoituksia, joiden aiheet vaihtelevat palokunnan ja hälytysosaston toiminnan mukaan. Viikkoharjoitukset ylläpitävät palokunnan hälytysvalmiutta.

6.5 Opiskelumenetelmät sivutoimisen teollisuuspalopäällikön koulutuksessa

Oppiminen on ytimeltään yksilöllistä, tiedollisten käsitysten ja taidollisen valmiuden jatkuvaa rakentamista ja rakentumista sekä asioille annettavaa jatkuvasti kehittyvää merkityksenantoa. Jokainen opiskelija rakentaa ammatillisia käsityksiään elämänsä historian, työkokemuksensa, organisaatioperinteen sekä tulevaisuuden odotustensa mukaan. Koulutuksen yhtenä tavoitteena on motivoituminen jatkuvaan itsensä kehittämiseen.

Oppimista sidotaan tavoitteellisesti ja määrätietoisesti opiskelijoiden työkokemukseen, nykyisiin tehtäviin ja työorganisaatioihin sekä pelastustoimen lähitulevaisuuden kehittämishaasteisiin. Oppimista tähtää osaamistavoitteiden saavuttamiseen ja elinikäisen oppimisen periaatteiden omaksumiseen. Opiskelija on oppimisprosessissa vastuullinen toimija.

6.6 Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssi

6.6.1 Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin opetussuunnitelman toteuttaminen

Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssi koostuu kahdesta kahden viikon pituisesta lähiopetusperiodista, niiden väliin sijoittuvista oppimistehtävistä sekä kurssikokeista. Kurssin laajuus on kuusi (6) op, jolloin se tarkoittaa keskimäärin 160 tunnin opiskelua. Kurssista annetaan todistus.

6.6.2 Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin koulutusosiot

Onnettomuuksien ehkäisy	2,5 op
Pelastustoiminta	2,5 op
Johtaminen ja hallinto	1,0 op

Tarkemmat koulutusosiokuvaukset:

Onnettomuuksien ehkäisy (2,5 op)

Osaamistavoitteet

koulutusosion suoritettuaan opiskelija osaa

- luetella riskikäsitteet, riskienhallinnan teoreettisen taustan sekä yleisimmät riskienhallintamenetelmät teollisuudessa ja vakuutus toiminnassa,
- tehdä yrityksen sisäisiä palotarkastuksia sekä osallistua yrityksen edustajana pelastusviranomaisten tekemiin tarkastuksiin,

- rakenteellisen paloturvallisuuden tavoitteet ja menetelmät sekä pystyy hyödyntämään tietoja yrityksen rakennushankkeiden suunnittelutyössä,
- perustella paloteknisten laitteistojen olevan tärkeä osa kiinteistöjen turvallisuustekniikkaa ja sitä kautta osa onnettomuuksien ennaltaehkäisyä,
- järjestää pelastussuunnitelmien mukaista henkilökunnan koulutusta,
- selittää yrityksille asetetut yleiset veloitteet poikkeusoloihin varautumisesta.

Sisältö

riskienhallinta
rakenteellinen paloturvallisuus
palotarkastus
palotekniset laitteet
turvallisuusneuvonta ja -koulutus
varautuminen

Oppimismenetelmät

lähiopetus, oppimistehtävät ja jaksokoe

Oppimateriaali ja oppimisympäristöt

Moodle-oppimisympäristö
luentomateriaalit

Pelastustoiminta (2,5 op)

Osaamistavoitteet

koulutusosion suoritettuaan opiskelija osaa

- selittää pääpiirteittäin tulipalon kehittymiseen ja vaarallisten aineiden leviämiseen liittyvät fysikaaliset lainalaisuudet,
- kertoa pelastustoiminnassa käytettävät muodostelmat sekä niiden toimintamallit ja resurssit erilaisissa onnettomuustilanteissa,
- järjestää asiantuntija-apua pelastustoiminnan johtajalle onnettomuustilanteessa,

- toimia pelastustoiminnan johtajana onnettomuustilanteessa ennen pelastusviranomaisen saapumista,
- huolehtia onnettomuustilanteen edellyttämistä jälkitoimenpiteistä.

Sisältö

sammutus- ja pelastustekniikka

palofysiikka

vaaralliset aineet

pelastustoiminnan johtaminen

jälkivahingontorjunta

Oppimismenetelmät

lähiopetus, oppimistehtävät ja jaksokoe

Oppimateriaali ja oppimisympäristöt

Moodle-oppimisympäristö

Johtaminen ja hallinto (1 op)

Osaamistavoitteet

koulutusosion suoritettuaan opiskelija osaa

- kertoa sivutoimisen teollisuuspalopäällikön toimenkuvaan kuuluvat tehtävät,
- kertoa pelastuslainsäädännön sisällön keskeisimmiltä osiltaan,
- palokunnan toiminnan suunnittelun perusteet,
- johtaa palokuntaa mm. palokuntasopimuksen velvoitteiden täyttämiseksi.

Sisältö

johtamistaito

hallinto

teollisuuspalopäällikön rooli ja tehtäväkuva

Oppimismenetelmät

lähiopetus, oppimistehtävät ja jaksokoe

Oppimateriaali ja oppimisympäristöt

Moodle-oppimisympäristö

6.7 Opintoja koskevia ohjeita

6.7.1 Suoritustavat

Opintojen suoritustavat kerrotaan opetussuunnitelmassa ja ne tarkentuvat kurssin toteutussuunnitelmassa. Opiskelu voi olla erilaista kurssin opiskeluun liittyvää työtä, kuten lähi- ja monimuoto- tai verkko-opetukseen osallistumista, oppimistehtävien tekemistä, harjoitusten suunnittelua, harjoitusalueilla tapahtuviin harjoituksiin osallistumista, kalustonhuoltoa tai näyttökokeeseen tai tenttiin valmistautumista.

Opiskelija voi uusia hylätyn suorituksen kurssin opiskelun aikaisilla läpäisyvaatimuksilla kaksi kertaa. Opiskelija voi täydentää suorituksiaan sopimalla tästä Pelastusopiston vastaavan kouluttajan koulutuksen vastuuhenkilön kanssa.

Opintosuoritus voidaan hylätä, mikäli opiskelija on sitä suorittaessaan syyllistynyt vilppiin. Opiskelijaa, joka on Pelastusopiston piirissä harjoittanut opinnoissaan vilppiä, voidaan rangaista. Pelastusopistosta annetun lain (2006/607) 30 ja 31 §:ssä säädetään rangaistuksesta ja menettelystä kurinpitoasiassa. Oikaisumenettelystä säädetään Pelastusopistosta annetun lain 37 ja 38 §:ssä.

6.7.2 Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin arviointi ja rekisteröinti

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan opiskelijan opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan opiskelijaa opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voivat osallistua kouluttajien lisäksi esim. opiskelija itse. Opiskelijan suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Arvioinnissa korostetaan myös ns. jatkuvan näytön huomioon ottamista. Siten esimerkiksi opiskelijan huolellisuus, aktiivisuus, poissaolot, tehtävien suorittaminen ja vastaavat tekijät voivat vaikuttaa arviointiin. Jatkuvan näytön arviointi on yleensä varsin subjektiivista, joten sen käyttöä arviointiperusteena on käytettävä harkiten silloin, kun tavoitteiden saavuttamista voidaan luotettavasti arvioida tavanomaisin keinoin.

Kurssin sisältö, osaamistavoitteet, arviointiperusteet ja -asteikko päätetään opetussuunnitelmassa ja esitellään opintojakson alussa.

Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin lopussa järjestetään osaamisenkartoitus, jossa arvioidaan kurssin tavoitteiden saavuttamista ja opetuksen ydinsisältöjen hallintaa. Hyväksytyyn suoritukseen edellytetään 50 % oikeaa suoritusta. Oppilaalla on oikeus uusia osaamisenkartoitus yhden kerran kurssin aikana. Mikäli oppilas ei sittenkään onnistu saamaan osaamiskartoituksesta hyväksytyä suoritusta, tulee hänen opiskella kurssiaineistoa uudelleen ja hän voi suorittaa kartoituksen aikaisintaan kolmen (3) kuukauden kuluttua ensimmäisestä osaamisen kartoituksesta. Hyväksytyistä suorituksista käytetään numeraalista asteikkoa 1 – 5 seuraavasti:

- 5 = kiitettävä
- 4 = erittäin hyvä
- 3 = hyvä
- 2 = tyydyttävä
- 1 = tyydyttävä

Opiskelijalle varataan tilaisuus tutustua arvioituun kirjalliseen tai muuten tallennettuun opintosuoritukseen. Suoritukset säilytetään kuuden kuukauden ajan tulosten julkistamisesta. Kurssilaisilta pyydetään kurssin lopussa kirjallinen palaute kurssista. Saatua palautetta käytetään kurssin kehittämiseen

Kurssin hyväksytysti suorittaneille annetaan todistus, jossa mainitaan kurssin laajuus opintopisteinä, opintojaksot ja niiden laajuus tuntimäärän mukaan sekä sanallinen yleisarvosana kurssista.

6.7.3 Oikaisuvaatimus

Arviointiin tai hyväksilukupäätökseen tyytymätön opiskelija voi pyytää oikaisua arvioinnin suorittaneelta 14 päivän kuluessa siitä, kun opiskelija on saanut arvioinnin tulokset ja arviointiperusteiden soveltamisen tai hyväksilukupäätöksen perustelut tietoonsa. Oikaisuvaatimukseen on vastattava viimeistään 14 päivän kuluessa oikaisuvaatimuksen saapumisesta. Edelleen arviointiin tai hyväksilukupäätökseen tyytymätön opiskelija voi hakea oikaisua Pelastusopiston oikaisu- ja kurinpitolautakunnalta 14 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut tiedon päätöksestä. (Laki Pelastusopistosta 37 ja 38 §.)

Ohjeistus terveystarkastukseen, fyysisen soveltuvuuden ja fobiatestien arviointiin

Pakolliset tarkastukset ja testit

Pelastustoiminnan peruskurssille hakeuduttaessa (perehdytysvaiheen aikana) on osallistuttava seuraaviin tarkastuksiin ja testeihin:

1. Lääkärintarkastus (alkutarkastuksen terveystarkastusosio)
2. Fobiatestit: korkean-, ahtaan- ja pimeänpaikan fobiat

Jäljempänä tarkempi kuvaus tarkastuksista ja testeistä.

Soveltuvuus pelastustoiminnan peruskurssille

Hakijan on osoitettava terveydentilan osalta sekä fyysinen että psyykinen soveltuvuus pelastustoiminnan peruskurssille suorittamalla Pelastusopiston ohjeistuksen mukaiset tarkastukset ja testit. Kurssilaiselta edellytetään, että hän pystyy terveydentilansa puolesta käyttämään paineilmahengityslaitetta hengityksensuojaimena.

Perustehtävissä paineilmahengityslaitteen käyttö on mahdollista, mutta käyttäjä ei joudu välittömään hengenvaaraan, vaikka joutuisi lopettamaan paineilmahengityslaitteen käytön. Tällaisia tehtäviä ovat mm. sammutustehtävät, joissa ei edellytetä savusukellusta kuten liikenneonnettomuustilanteet, ihmisen pelastamistehtävät, ympäristöonnettomuustehtävät ja myrskyonnettomuustehtävät.

Muilla pelastustoimen tehtävillä tarkoitetaan sellaisia tehtäviä, joissa paineilmahengityslaitetta ei tarvitse käyttää lainkaan. Tällaisia tehtäviä ovat mm. erikoisajoneuvojen kuljettaminen, neuvonta- ja valistustehtävät, palotarkastustehtävät, johtamistehtävät sekä johtamisen tukitehtävät.

Pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön tarvittavaa toimintakykyä tulee arvioida toimintaympäristössä olevien riskien perusteella ja sen perusteella, mikä on kunkin alueella toimivan palokunnan tehtävä. On mahdollista, että samalla toimialueella toimivien joidenkin paloasemien henkilöstöltä edellytetään kykyä vaativiin tehtäviin ja joidenkin paloasemien henkilöstölle riittää osallistuminen perustehtäviin.

Fyysisen toimintakyvyn ja terveydentilan arviointi

Pelastustoimintaan osallistuvan terveydentilan tulee olla työn vaatimuksiin nähden riittävä. Pelastustoimintaan osallistuvan tulee pystyä suoriutumaan tehtävistään vaarantamatta omaa tai muiden terveydentilaa tai turvallisuutta. Terveydentilaeste pelastustoiminnalle voi olla tilapäinen tai pysyvä.

Pelastustoiminnan peruskurssille hakeuduttaessa suositellaan tehtäväksi fyysisen toimintakyvyn arviointi FireFit -polkupyörätestillä ja -lihaskuntotestillä. Terveyden ja toimintakyvyn säilymisen näkökulmasta fyysisen toimintakyvyn tason tulisi vähintään vastata FireFit-indeksin arvoa 2

(Sisäministeriön julkaisu 5/2016: Ohje pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittamisestä). Hakija saa testeistä mukaansa tulokset, jotka hän ottaa mukaan terveystarkastukseen. FireFit-testitulokset ei ratkaise kurssille pääsyä. Testitulokset on voimassa yhden (1) vuoden, joten, jos hakija pelastustoiminnan peruskurssin jälkeen päättää hakeutua Pelastusopiston sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän savusukelluskurssille, ei hänen tarvitse tehdä FireFit-testejä uudelleen.

Pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön terveydentilaa seurataan alkutarkastusten ja määräaikaistarkastusten avulla. Alkutarkastus tehdään ennen koulutukseen osallistumista ja suositellaan tehtäväksi keskitetysti alueittain. Alkutarkastuksen terveystarkastusosio sisältää esitietohaastattelun, kliinisen lääkärintarkastuksen ja lääkärintarkastuksen yhteydessä tarpeelliseksi katsottavat lisätutkimukset.

Ohje pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittamisestä (Sisäministeriön julkaisu 5/2016)

Fobiatestit

Fobiat ovat kohtuuttomalta tuntuja tiettyihin asioihin tai tilanteisiin liittyviä voimakkaita pelkoja. Yleisiä pelkojen kohteita ovat mm. korkeat, ahtaat ja pimeät paikat.

Pelko on luonnollinen reaktio uhkaavaan tilanteeseen. Sen tarkoituksena on varoittaa ihmistä vaarasta. Ihminen, joka kärsii voimakkaista fobioista, pyrkii yleensä kaikin tavoin välttämään pelkoja aiheuttavia asioita tai tilanteita. Tällöin pelot usein huomaamatta voimistuvat. (Lähde: https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00394)

Ahtaan ja pimeän paikan kammon arviointi

1. Arvioinnin aluksi testattavalle kerrotaan, mitä hänen tulee seuraavaksi tehdä ja onko hän ymmärtänyt tehtävän.
2. Testattava pukeutuu esim. työhaalariin tai paloasuun sekä laittaa kasvoilleen suodatinpanoksella varustetun kokokasvohengityssuojaimen.

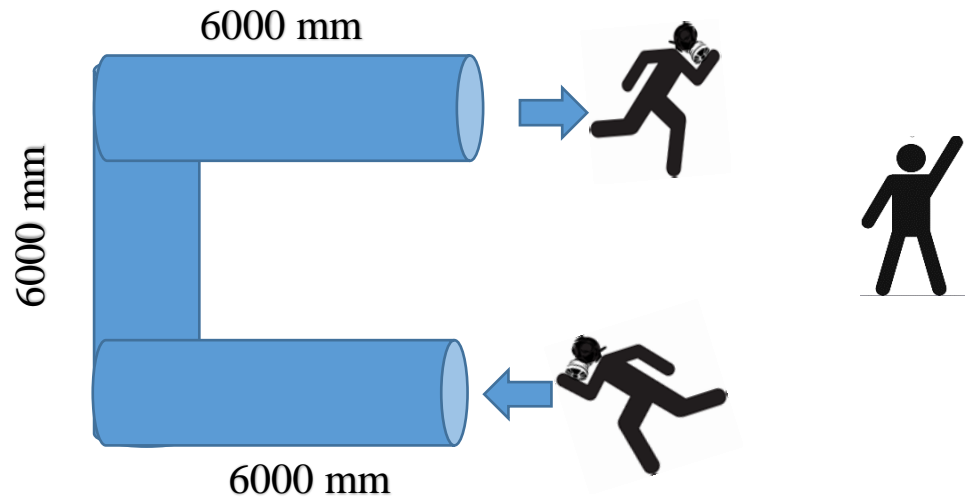

3. Käskestä testattava lähtee ryömimään putken läpi. (Putken mitat ja rakenne: Ulkohalkaisija on 640 mm ja sisähalkaisija on 560 mm. Ensimmäisen osuuden pituus 6200 mm toisen 6200 mm ja kolmannen 6200 mm. Putket on yhdistetty U-muotoiseksi "radaksi" ja putkien päissä on kankaat, jotta putki saadaan täysin pimeäksi.

4. Testattavan edetessä putkessa, testaajat aiheuttavat meteliä esim. kolistelemalla putkea ulkopuolelta.

5. Testattavan suoriuduttua radasta ilman hätäntymistä tai ilman muita erityisiä tunnereaktioita on testi hyväksytty.

Kuvat: Pixabay ja Nikolai Savolainen

Korkean paikan kammon arviointi

Testi tehdään ennen kurssia, perehdytysvaiheessa tai se voidaan tehdä kurssin alussa, jos näin kurssin järjestävän organisaation ja vastaavan kouluttajan kanssa sovitaan.

1. Arvioinnin aluksi testattavalle kerrotaan, mitä hänen tulee seuraavaksi tehdä ja onko hän ymmärtänyt tehtävän.
2. Testattava kiinnitetään putoamissuojaimiin, jotka estävät häntä putoamasta tikkailta korkealta tai pysäyttävät putoamisen turvallisesti. Testaajan on varmistuttava oikeanlaisen putoamissuojaimen käytöstä.
3. Testattava kiipeää irtotikkailla tai talotikkailla viiteen metriin. Irtotikkaita käytettäessä pitää yhden henkilön tukea tikkaita koko ajan, kun testattava on tikkailla, tai irtotikas on kiinnitettävä muutoin luotettavalla tavalla.
4. Ylhäällä, testaajan käskystä, testattava irrottaa toisen käden ja toisen jalan tikkailta. Tämän jälkeen testaaja tekee testattavalle muutamia kysymyksiä varmistuakseen testattavan toimintakykyisyydestä korkealla.
5. Luvan saatuaan testattava kiipeää tikkailla normaalisti alas.
6. Testaaja tekee alhaalla vielä muutamien kysymysten testattavalle tuntemuksista korkealla ja kirjaa havainnot lomakkeelle.

Selvitys fobiatestistä Pelastustoiminnan peruskurssille			
Paikka			
Ajankohta			
Nimi (testattava)			
Testaaja			
Rastita oikea vaihtoehto (kyllä / ei) tai Merkitse ajankohtiin pvm.			
Fobiat	Onko sinulla tai epäiletkö, että sinulla on:	Kyllä	Ei
	- pimeän paikan kammo?		
	- suljetun / ahtaan paikan kammo?		
	- korkean paikan kammo?		
Testi		Kyllä	Ei
	Pelastusopiston pimeän ja ahtaan paikan kammon testi tehty hyväksytysti.		
	Pelastusopiston korkean paikan kammon testi tehty hyväksytysti.		
Yleiset asia ja allekirjoitus		Kyllä	Ei
	Olen tutustunut kurssin turvaohjeisiin.		
	Olen yli 16 -vuotias.		
	Terveydentilan puolesta voin käyttää paineilmahengityslaitetta.		
	Edellä olevan vakuutan todeksi ja annan suostumukseni vastaavalle kouluttajalle selvittää kurssille pääsemisen edellytykset.		
	Kurssilaisen allekirjoitus	Aika ja paikka	
Lähtävän taustaorganisaation tai vastaavan kouluttajan merkinnät		Kyllä	Ei
	Soveltuu pelastustoiminnan peruskurssille		
	Lähtävän organisaation edustajan tai vastaavan kouluttajan allekirjoitus	Aika ja paikka	

Liite 3: Perehdytys pelastustoimintaan, opiskelijan seurantataulukko**itseopiskelu ja palokunnassa toteutettava ohjattu oppiminen ja harjoittelu**

Perehdytys palokunnassa on oltava suoritettuna ja itseopiskeltavat aiheet on osattava ennen Pelastustoiminnan peruskurssin ensimmäistä kontaktiopetuskertaa. Itseopiskeluun kuuluu opiskelua ja harjoittelua aiheista, jotka on osattava ennen ensimmäistä lähiopetusjaksoa. Itseopiskelusta täytetään päiväkirja, josta selviävät 1. päivämäärä, 2. ajankäyttö, 3. osallistujat, 4. kouluttaja, 5. aihe, 6. missä oppimisympäristössä toteutettu (esim. luokka, kalustohalli, harjoittelualue jne.), 7. välineet ja 8. miten toteutettu (esim. itseopiskelu, luento luokassa, ohjattu harjoittelu). Oppimistavoitteet ks. Pelastustoiminnan peruskurssi toteuttamissuunnitelma. Päiväkirja on yksinkertainen sähköinen excel-tiedosto, jota täytät tai voit tulostaa myös paperiversion. Palautus Moodleen tai vastaavan kouluttajan antaman erillisen ohjeen mukaan.

1. koulutettava tai harjoiteltava aihe	2. pvm	3. aika min	4. osallistujat	5. kouluttaja	6. toteutusympäristö	7. välineet	8. miten toteutettu
1. Palokunta ja pelastustoimi							
2. Palokunnan toiminta ja harjoittelu							
3. Pelastustoimen arvot							
4. Turvaohjeet, vaaratilanneilmoitus ja tapaturma							
5. Sammutusvarusteiden pukeminen							
6. Solmut ja sidokset							

1. koulutettava tai harjoiteltava aihe	2. pvm	3. aika min	4. osallistujat	5. kouluttaja	6. toteutusympäristö	7. välineet	8. miten toteutettu
7. Kalustonostot							
8. Palokunnan tikaskalusto, pystytytys ja kiipeäminen							
9. Sammutusauton peruskalusto							
muu							
Tikas							
1. Palokunta ja pelastustoimi							
2. Palokunnan toiminta ja harjoittelu							
3. Pelastustoimen arvot							
4. Turvaohjeet, vaaratilanneilmoitus ja tapaturma							

1. koulutettava tai harjoitettava aihe	2. pvm	3. aika min	4. osallistujat	5. kouluttaja	6. toteutusympäristö	7. välineet	8. miten toteutettu
5. Turvaohjeet, vaaratilanneilmoitus ja tapaturma							
6. Turvaohjeet, vaaratilanneilmoitus ja tapaturma							
7. Kalustonostot							
8. Palokunnan tikaskalusto							
9. Sammutusauton peruskalusto							
muu							

Päivitetty 13.2.2020

Tilat

kalustohalli
piha-alue
luokka
muu

Käytetty kalusto esim.

köydet
sammutusvarusteet
tikkaat
sammutusauton peruskalusto
muu

Aiheet

1. Palokunta ja pelastustoimi
  2. Palokunnan toiminta ja harjoittelu
  3. Pelastustoimen arvot
  4. Turvaohjeet, vaaratilanneilmoitus ja tapaturma

  5. Sammutusvarusteiden pukeminen

  6. Solmut ja sidokset
  7. Kalustonnostot
  8. Palokunnan tikaskalusto
  9. Sammutusauton peruskalusto
- muu

Kelpoisuus selvityslomake: Savusukeltaminen			
Paikka			
Ajankohta			
Nimi			
Rastita oikea vaihtoehto (kyllä / ei) tai Merkitse ajankohtiin pvm.			
Terveystila		Kyllä	Ei
	Tunnetko itsesi terveeksi?		
	Minulle on tehty terveystarkastus ja työterveyslääkäri on todennut minut savusukelluskelpoiseksi		
	Terveystarkastuksen ajankohta (pvm.)		
Lisätietoa terveystilastani:			
Fobiat	Onko sinulla tai epäiletkö, että sinulla on:	Kyllä	Ei
	- pimeän paikan kammo?		
	- suljetun / ahtaan paikan kammo?		
Toimintakyky	Vaativien tehtävien kelpoisuus: Aerobisen kestävyuden ja lihaskunnan yhteenlaskettu Firefit -indeksi on vähintään 3 ja aerobisen kestävyuden indeksi on oltava vähintään 3,0		
	Testin suoritusajankohta (pvm):		
	Testaaja:		
Yleiset asia ja allekirjoitus		Kyllä	Ei
	Olen tutustunut kurssin turvaohjeisiin.		
	Olen yli 18 -vuotias.		
	Olen hyväksytysti suorittanut pelastustoiminnan peruskurssin tai sammutustyökurssin		
	Osaan käyttää paineilma hengityslaitetta ja huoltaa sen käytön jälkeen.		
	Edellä olevan vakuutan todeksi ja annan suostumukseni vastaavalle kouluttajalle selvittää kurssille pääsemisen edellytykset.		
Kurssilaisen allekirjoitus	Aika ja paikka		
Vastaavan kouluttajan merkinnät		Kyllä	Ei
	Soveltuu savusukelluskurssille		
	Vastaavan kouluttajan allekirjoitus	Aika ja paikka	